

# FUGLE & NATUR

Sådan bliver du  
træktæller

---

Naturnationalparkerne

---

Sebastian Klein:  
Ny protektor for  
Ørneklubben

FUGLEFLØJT  
& REDEBYGGERI

# Feel the intensity. Not your equipment.

## Maximum image quality. Minimum weight.

ZEISS

Seeing beyond

Up to 30%  
less weight  
than comparable  
competitors

### NEW: ZEISS SFL 40

With the **new ZEISS SFL binoculars** (SmartFocus Lightweight), special moments can be experienced with ease. Optimized to be **as lightweight and compact as possible**, the SFL binoculars are a perfect addition to the SF family.

The **new Ultra-High-Definition (UHD) Concept** ensures true-to-life color reproduction and the highest level of detail. Thanks to its **SmartFocus Concept**, the focus wheel is perfectly positioned and enables fast and precise focusing – even with gloves on. The **optimized ergonomics** and a large exit pupil allow for a relaxed and undisturbed viewing experience and, with the **lightweight magnesium housing**, the SFL are durable and long-lasting over generations.

[www.zeiss.com/nature/sfl](http://www.zeiss.com/nature/sfl)





## KOLOFON

### Forside

Solsort med redemateriale.  
Foto: Mogens Hansen

### Udgivet af Dansk Ornitologisk Forening (DOF) / BirdLife Danmark

Vesterbrogade 138-140  
1620 København V  
Tlf. 33 28 38 00  
(alle hverdage 11-15).  
Mail: dof@dof.dk

### Redaktør (ansv.):

Karina Demuth  
tlf. 20 85 89 69  
karina.demuth@dof.dk

### Korrektur:

Anne-Grete Ditlevsen

### Annoncer:

Josefine Buus Jacobsen

### Ture og møder:

Mia Ilander Albrechtsen

### Oplag:

17.300. ISSN: 1395-8860

### Layout og tryk:

Jesper Urban Pedersen/  
Vivian Buch

[www.stepprintpower.dk](http://www.stepprintpower.dk)



# LAD TRÆERNE VOKSE IND I HIMLEN!

*Hvor skoven dog er frisk og stor, I skovens dybe stille ro, Nu falmer skoven trindt om land* og mange andre sangskatte vidner om, at skoven i århundreder har haft en særlig betydning for rigtig mange af os.

I dag er ca. 14 % af Danmark dækket af skov, og det er tre til fire gange så meget som for 200 år siden, hvor skovarealet var helt i bund. I 1805 etablerede kongen, Christian den 7., den såkaldte skovforordning, og efter et par årtier kom der gradvist flere og flere træer.

Mange år senere, i 1989, besluttede Folketinget meget visionært at øge skovarealet til ca. 20 % frem mod 2100, så retningen for Danmarks skove er klar. Vi skal have flere, men spørgsmålet er, hvad vi skal bruge dem til, ikke mindst de statsejede?

Naturstyrelsen under Miljøministeriet forvalter i alt 2.090 km<sup>2</sup> statslige arealer, og regeringen har meldt ud, at der på disse skal udlægges 15 naturnationalparker og 750 km<sup>2</sup> urørt skov. Det er en meget glædelig begyndelse. I begge tilfælde lægges motorsavene på hylden, og naturen får førsteprioritet, så afhængigt af den samlede størrelse på naturnationalparkerne er der stadig nok over 1.000 km<sup>2</sup> statslige naturarealer, heraf meget skov eller plantage.

I januar 2022 barslede miljøminister Lea Wermelin og Naturstyrelsens direktør, Peter Ilsøe, med en ny vision, et paradigmeskifte, for driften af statens natur: *Vision for vores fælles natur, Naturstyrelsens nye rammer.*

Det er meget opløftende læsning, for her udstikkes en ny retning for forvaltning af de statslige skove og naturområder. I

bedste fald er det en lige så vigtig beslutning for skovene som skovforordningen i 1805 og Folketingets beslutning om at øge skovarealet frem mod 2100.

Det glæder mig meget at kunne læse: at træproduktionen vil træde mere i baggrunden, at naturen og friluftslivet kommer til at være hovedformålet, at der bliver lagt særlig vægt på at genoprette naturlig hydrologi, og at der skal være bedre sammenhæng mellem de skovbevoksede arealer og de lysåbne naturtyper.

Det er alt sammen noget, som DOF bakker helt op om, og det flugter fint med vores nye naturpolitik om skov, hvor vi bl.a. også foreslår, at forstlig drift af offentlige skove helt udfases inden 2030, og at der bør udlægges særlige områder med henblik på at sikre fred og ro for forstyrrelsesfølsomme fugle og pattedyr.

Stort tillykke til minister og Naturstyrelse for en fremsynet målsætning, hvor også fuglene vil få langt bedre vilkår.

Vi vil holde øje med implementeringen af den langsigtede målsætning, så træerne kommer til at vokse ind i himlen.



*Egon Østergaard*  
EGON ØSTERGAARD,  
FORMAND DOF

## Bliv **Naturbeskytter** i Dansk Ornitologisk Forening



**INFO**

Den elegante spidsand er desværre raslet ned i antal ynglefugle herhjemme siden 1970'erne. Tilbagegangen tilskrives dræning og opdyrking af strandenge, som er et foretrukket levested for arten. Tilbagegangen skal bremses nu, hvis ikke vi vil miste spidsanden som dansk ynglefugl.

*Hør mere og meld dig som Naturbeskytter på telefon 3328 3800 hverdage kl. 11–15 eller på [dof.dk/naturbeskytter](http://dof.dk/naturbeskytter)*



Dansk  
Ornitologisk  
Forening

**BirdLife**  
DANMARK

Foto: Per degn



**SIDE 6**

Vi sætter skarpt på solsorten - Danmarks mest udbredte ynglefugl.

**SIDE 18**

De nye naturnationalparker vil give et kæmpe løft til fuglelivet.

# INDHOLD

Solsorten: Forår med folkesangeren ..... 6  
 Danmark siden sidst ..... 12  
 Portræt Freya Mørup:  
 Twitching giver det vildeste sus ..... 14  
 Naturnationalparkerne:  
 En gave til fugle og mennesker ..... 18  
 Sådan bliver du klar som træobservatør.. 22  
 Rovfugletræk over Skagen ..... 24  
 Børneside: Skarv Bingo ..... 28  
 Sebastian Klein:  
 Ny protektor for Ørneklubben ..... 30  
 Søren Ryge:  
 Den dejligste rede ..... 34  
 Nyt fra verden ..... 38  
 Maj-gøgeurt i Gulstav Mose ..... 40  
 Ture og møder ..... 44

Foto: Martin Rheinheimer



**SIDE 34**

Søren Ryge: At finde en rede er den største af alle fugleglæder.

Foto: Ludvig Gustav



**SIDE 30**

Super-over-ornitolog Sebastian Klein er ny protektor for Ørneklubben.



Foto: Søren Ryge

# FORÅR MED FOLKE- **SANGEREN**



AF JAN SKRIVER

---

Solsorten er en af Danmarks mest udbredte ynglefugle. Dens strofer taler til sjælen. Og den sorte drossel kan både komponere og efterligne alt fra brudstykker af klassiske værker til pop og ringende mobiltelefoner.

Foto: Per Degn

Den har opnået verdensberømmelse i en duet med Paul McCartney i Beatles-sangen 'Blackbird', der i 1968 var med på The White Album, hvis lydbillede fortsat taler til os.

Og hvert år synger den fra Skagen til Gedser og fra Blåvand til Bornholm lige fra januars første mildning til lyset slukker ud på efteråret og lader os i stikken til vinterens mørke.

Hver morgen på denne tid af året er solsorten med til at løfte stemningen i de fleste af Danmarks 1,2 millioner private haver og 230.000 sommerhushaver og kolonihaver. For der yngler solsorte i næsten alle danske haver, parker og sommerhusområder. I alle slags bymæssige bebyggelser fra landsbyen til storbyen sidder den på sin sangpost.

“

*Et solsortepar kan få op imod 12 unger i løbet af én sæson.*

”

### Frugtbarheden er på fri fod

"I de tre Atlas-undersøgelser af de danske ynglefugles udbredelse, som DOF gennemførte i 1970'erne, 1990'ere og senest i perioden 2014 - 2017 har solsorten været den næstmest udbredte ynglefugl i Danmark, kun overgået af sanglærke og senest torsanger", siger Thomas Vikstrøm, der er biolog i DOF.

I rapporten "Størrelse og udvikling af fuglebestande i Danmark" skønner DCE, Nationalt Center for Miljø og Energi, at der i 2018 ynglede godt to millioner par solsorte i Danmark.

Et solsortepar kan få op imod 12 unger i løbet af en sæson, men i en naturlig og stabil bestand vil der næste forår kun være to solsorte tilbage af de mange unger. Hvis man gennemfører et tankeeksperiment og lader 10 af kuldets unger overleve og yngle det




Solsorten er territorial og hannens sang fungerer som en besked om adgang forbudt for andre solsortepar.

Foto: Johanna M. Hartmann

efterfølgende år, hvorpå alle kuld igen får 10 unger ud at flyve, så vil antallet af solsorte blive astronomisk over en tiårig periode. Da vil blot ét frugtbart ynglepar på 10 år kunne blive til knap 100 millioner fugle eller næsten 100 solsorte pr. have i Danmark.

Teorien holder dog på ingen måde i praksis, for solsorte er omgivet af farer som katte, husskader, rovfugle, ruder og trafik, der kræver sine ofre.



A black sturnid (Sturnella) is perched on a branch of a tree. The bird is facing right, looking down at a cluster of buds. It has a bright orange beak and a yellow ring around its eye. The background is a soft, out-of-focus green. The branch it is on has several clusters of buds, some of which are beginning to open.

Hannen sidder  
oftest højt til vejs  
i et træ eller på et  
hustag, når han  
synger.



## Forår med lidenskab og farer

Det sidste faremoment har jeg selv været øjenvidne til. Der skete det, at jeg en forårmorgen kom cyklende gennem et villakvarter.

Pludselig solsortnede det for mine øjne, hvorefter mine briller strøg hen ad fortovet. Jeg var blevet ramt i ansigtet af en solsort, der var i færd med at jage en konkurrerende kønsfælle ud af sin have, da jeg uforvarende kom til at krydse dens rute. Jeg fik en rift under mit højre øje, men slap for yderligere mén efter nærkontakten.

”I det tidlige forår kan solsorte være meget uopmærksomme på deres omgivelser, fordi hannerne slås indbyrdes og besætter de territorier, hvor parring og redebygning snart vil gå i gang. I byområder med mange haver og en tæt bestand af solsorte kommer det til ekstra mange kampe mellem hannerne, der er så fokuserede på at stifte familie, at de kan glemme alt omkring sig. Og så sker det, at de flyver ind i en rude eller en bil og ender deres dage, netop som ynglesæsonen er ved at begynde”, siger Knud Flensted, der er biolog i DOF. ▶

Foto: Steen E. Jensen



### FAKTA OM FOLKESANGEREN

- Solsorten er udbredt over hele Europa, ja, selv på Færøerne i Nordatlanten yngler den sorte drossel.
- Dens udbredelse strækker sig østpå i Rusland og Asien.
- Den er indført til Australien og New Zealand.
- Danske solsorte er primært standfugle, men særligt hunner og ungfugle kan trække til mildere egne mod sydvest i Europa for at holde vinter.
- Hannerne tilbøjelighed til at blive på hjemmefronten skyldes den kendsgerning, at de skal forsvare deres territorier mod fremmede. Hellere forsvar end ferie, synes at være mottoet.
- Solsorte nord- og østfra besøger Danmark både som træk- og vintergæster.
- Droslerne lever primært af dyrisk føde som regnorme, larver, insekter og snegle.
- I vinterhalvåret udgør bær og frugter en stor del af føden, og solsorten er en hyppig gæst ved foderbrætterne, hvor den har æbler som en af sine livretter.



Foto: Lene Ørskov



Foto: Per Degn

### Skovens sky drossel blev bybo

Trods forårets risikomomenter går det strygende for Danmarks bestand af solsorte. To-tre kuld pr. ynglepar fra april til september er normalt, og der er eksempler på solsortepar, som har fostret fire kuld. De fleste har rede i tæt naboskab med mennesket.

“For omkring 150 år siden var solsorten i Danmark en fåtallig og sky skovfugl, der overalt blev jaget og spist. Dengang i 1800-tallet skød man på alt i naturen, og man satte snarer og fælder op for at fange småfugle”, siger Knud Flensted.

Fra slutningen af 1800-tallet hørte småfuglefangsten gradvis op, og solsorten fandt derefter ud af, at man sagtens kan leve i fredeligt naboskab med mennesket.

“Solsorten har været fantastisk dygtig til at tilpasse sig levevilkårene i byerne. Først flyttede den ind omkring gårdene på landet og i landsbyerne, senere bosatte den sig i parcelhuskvartererne, og senest er den flyttet til storbyerne. I takt med urbaniseringen og et stigende antal haver i Danmark er bestanden af solsorte vokset årti efter årti. Græsplæner med orme, buske med bær og hække som skjul for rederne er et optimalt terræn for droserne. At mange haveejere ovenikøbet fodrer



Partiel leucisme, hvor en del af solsortens fjerdragt mangler farvepigmentet melanin, er en ret almindelig mutation. Foto: Albert Steen-Hansen

de vilde fugle med frø og æbler, eller laver fuglebad, øger blot frugtbarheden”, siger biologen.

### Byens lys sætter sang i gang

Solsorten vil helst bygge og bo i gamle tilgroede haver med parkagtig karakter eller i villahaver med en varieret havenatur, hvor græsplæner veksler med krat. I drosselvenlige danske bykvarterer er der konstateret bestandstætheder på op imod 340 par solsorte pr. kvadratkilometer. Til sammenligning kan en vestjysk klitplantage kun byde på cirka 15 par solsorte pr. kvadratkilometer.

Den engang så utilnærmelige skovdrossel er blevet forstædernes folkesanger. Og selv i centrum af storbyer kan man høre den synge. Her er det påvist, at byens mange lys kan få solsorten til at synge tidligere på året sammenlignet med artsfæller i mørke, landlige omgivelser.

“

*En svensk solsort blev engang afsløret i at efterligne lyden fra en Hjem-Is-bil.*

”

### Drossel med varieret repertoire

Solsortens sang har en klangbund af vemod og melankoli med strofer, der går igen fra landsdel til landsdel. Men der er mange eksempler på solsorte, der går på egne ver-sefødder og efterligner lyde, som de lægger ind i deres egne kompositioner.

Engang fløjtede en solsort i Fuglsang-parken på Lolland, hvor der blev holdt kammermusikkoncerter, hovedtemaet i Brahms' 2. symfoni, 2. sats. Og engang blev en solsort hørt fløjte de første takter i finalen af Beethovens violinkoncert i D-dur. Drossel-dur, forstås.

En mindre ambitiøs artsfælle nøjedes med at fløjte brudstykker af "Jyden han er stærk

og sej". Og en solsort blev kendt for at efterligne melodistumper fra den engelske popgruppe Spice Girls.

En svensk solsort blev engang afsløret i at efterligne lyden fra en Hjem-Is-bil, mens en engelsk solsort havde for vane at lyde som en ambulance under udrykning.

Og der er flere eksempler på, at solsorte har efterlignet en af de mest udbredte lyde, hvor der færdes mennesker, nemlig ringende mobiltelefoner.

Solsorten er med på noderne og en mester i at synge med på tidens melodier.

### Flåter ombord på fugletrækket

Mens de danske ynglefugle er i gang med forårets familieliv, går et træk af drosler mod nord. Særligt i marts og april.

De senere år har ringmærkerne på Skagen Fuglestation, der bliver drevet af DOF, fanget solsorte i nettene nær Grenen til nærmere undersøgelse.

Undersøgelserne har haft det primære formål at tjekke droslerne for flåter, der er små blodsugende spindlere, som kan bære sygdomme.

Det har vist sig, at cirka 8 ud af 10 solsorte har flåter som blinde passager, der sidder fast på fuglenes bløddede omkring øjne, næb og ører, oplyser Simon S. Christiansen, der er leder af Skagen Fuglestation.

Flere hundrede flåter er blevet pillet af droslerne. Derpå er flåterne sendt til nærmere analyse på Linnéuniversitet i Kalmar i Sverige, der nu er ved at undersøge, om de fuglebårne flåter bærer bakterier og vira, som kan få sygdomme til at brede sig over længere distancer.

Solsorte er kendte for at være hyppige bærere af flåter. Det hænger sammen med droslernes foretrukne fødesøgning på jorden i kort vegetation, hvor de lettere end fuglearter, som færdes i trækroner, får flåter på sig. Folkesangerens jordnære stil har flåter som sideeffekt. ●

# SIDEN SIDST DANMARK

AF ANTON LIHN OG JAN SKRIVER

▼ Sløruglen er udbredt over det meste af Europa, men forekommer dog, på nær Danmark, ikke i Norden. Foto: Klaus Dichmann



## DANMARKS ÆLDSTE SLØRUGLE DRUKNET I DRIKKETRUG

En slørugle nåede at blive 15 år, 6 måneder og 29 dage, før den endte sine dage i vand tiltænkt tørstige kreaturer. Den har formentlig siddet og balanceret på kanten af drikketruget, hvorpå den har mistet balancen og er faldet i vandet. Her er dens lette, bløde fjerdragt blevet så våd og tung, at den har været ude af stand til at lette.

Uglen med ringmærket '4R....1148' blev fundet af Ulla Jensen i Sommersted nær Haderslev.

"Sløruglen har i mindst fem år holdt til i en åben lade på vores ejendom, og på ringmærkningscentralen kunne de fortælle, at den er ringmærket 2. juli 2006 i et kuld på seks på en gård nær Varde. Knap 62 kilometer herfra," fortæller Ulla Jensen.

Den hidtil ældste registrerede slørugle på dansk grund blev 12 år og 4 måneder, og dermed slår den nyligt druknede ugle en ny rekord. Den ældste kendte slørugle i Europa er fra Holland. Den blev 17 år og 11 måneder.

Til og med 2020 er der ringmærket 9.059 slørugler i Danmark. DOF's uglegruppe har opsat ca. 1.800 specialdesignede redekasser til ugleerne og ifølge Atlas III, der viser den seneste kortlægning af Danmarks ynglefugle, er ynglebestanden på 200 - 300 par.

Foto: Per Ekberg



## NY DANMARKS- REKORD AF RØDE GLENTER

I løbet af få år er der sket en fordobling i antallet af røde glenter, som holder vinter i den danske natur.

Det viser DOF's årlige tælling i januar, hvis facit gav 566 røde glenter.

Aldrig tidligere har den danske midvinter budt på så mange af de røde rovfugle.

Langt de fleste røde glenter blev talt i Vestsjælland og i Storstrømsområdet, mens Sønderjylland og Vestjylland er stort set uden røde glenter om vinteren.

Rundt regnet 100 ornitologer deltog i glentetællingen, der er gennemført for ottende år i træk og er koordineret af den fynske ornitolog Per Rasmussen, der er artscaretaker for rød glente.

Ud på eftermiddagen stimler glenterne sammen i udvalgte områder, hvor de går til ro i træerne. Det er denne flokadfærd, der gør det muligt for ornitologer at få præcise tal på fuglene, når man vel at mærke finder rovfuglernes foretrukne sovsteder.



▲ Hvidhovedet skarveand i Selsø Sø ved siden af amerikansk skarveand og omringet af troldeænder. Bliver fundet godkendt af DOF's sjældenhedsudvalg er det officielt en ny art for landet. Foto: Ib Jensen.

## NY FUGLEART FOR DANMARK: HVIDHOVEDET SKARVEAND SPOTTET PÅ SJÆLLAND

En sjælden hvidhovedet skarveand blev i februar spottet i Selsø Sø ved Roskilde Fjord. Det er en ny fugleart for Danmark.

Den sjældne and har sine nærmeste levesteder i Sydøsteuropa og Spanien, og fundet i Danmark er sandsynligvis det nordligste nogensinde.

"Det var ligesom at finde guldhornene. Det begyndte med et chok, men så erkender man, og så tænker man 'fedt'," siger Anders Wiig Nielsen, der ud over at have gjort fundet også er formand for Feltornitologisk Udvalg i DOF.

Den hvidhovedede skarveand er sandsynligvis kommet til landet som følgesvend til en amerikansk skarveand. Men det er desværre et uheldigt makkerpar, da den amerikanske skarveand, der er invasiv i Europa, netop er årsagen til at den hvidhovedede skarveand er 'Truet' på den globale rødliste.

Den invasive amerikanske skarveand parrer sig med den naturlige bestand af europæiske hvidhovedede skarveænder. Det skaber hybridænder og presser på den måde den oprindelige europæiske art. Også menneskelige aktiviteter, der indskrænker ændernes oprindelige levesteder, er med til at presse arten.

Såfremt fundet af hvidhovedet skarveand bliver godkendt af DOF's Sjældenhedsudvalg (SU) bliver den fugleart nummer 491 for landet.



Foto: Steen E. Jensen

## ALKEFUGLE DØDE AF SULT I HAVET OMKRING DANMARK

Denne vinter er der fundet et stort antal døde lomvier, alke og lunder på flere danske strande.

Blandt andet er en del døde alkefugle indsamlet mellem Grenen og Nordstranden i Skagen. Mens ornitologen Kim Fischer i løbet af en uge samlede 200 døde havfugle på en strækning af Fanøs kyster ud mod Nordsøen.

Lignende fund blev sidste år gjort i det sydlige Norge, og her har forskere fra Norsk Institut for Naturforskning og Norsk Polarinstitut netop offentliggjort resultaterne af deres undersøgelser. De norske forskere konstaterer, at de omkring 200 undersøgte alkefugle fra de norske kyster døde af sult.

Sandsynligvis er årsagen den samme, der har fået ekstraordinært mange alkefugle til at drive i land omkring Grenen nord for Skagen og på Fanø de seneste måneder i år.

"Vi har fundet døde alke og lomvier, der har været så udmagrede, at vi har kunnet mærke deres brystben. Alkefuglene bliver sendt til Aarhus Universitet til obduktion, så vi kan følge udviklingen og sikre, at der kommer en sikker dødsårsag for en dag," siger Simon S. Christiansen, der er forstander og naturvejleder på Skagen Fuglestation.

**Dus med himlens fugle:** Sværger du til Swarovski, Leica eller farmors gamle teaterkikkert? Hvad er din største oplevelse som birder? Og har du et fugletip, som du vil dele? I de kommende numre af Fugle & Natur tager vi rundt i landet og møder nogle af de mange personligheder, der sammen tegner DOF.

# TWITCHING

## GIVER DET VILDESTE SUS

AF KARINA DEMUTH. FOTO: LÆRKE HAFFGAARD.

Freya Mørup har nørdet med ugler fra hun var fire og er lidt af en ørn til fuglestemmer. Fritiden bruger hun helst i felten og gerne med kammeraterne fra DOF Ung.

Den friske luft, sangdroskens trille og lugten af frisk jord, blade, ler, træer og sol er nærmest en livsnødvendighed for Freya Mørup-Petersen, der fra hun var fire år uden tøven kendte en natugle fra en skovhornugle. Helst skal hun ud hver eneste dag, især efter timerne på skolebænken, og særlig glad er hun, når turen går til felten sammen med vennerne.

“For mig er fuglen det mest fascinerende væsen i verden”, siger hun. “Det er så vildt at fotografere en ringmærket gås, sende sit billede ind til ringmærkningscentralen og to dage senere få besked om, at den sidst er set i Sibirien. Det betyder, at den har fløjet en distance på over 2.000 kilometer. Og det er bare noget den gør. Frem og tilbage hvert år. Muligheden ligger i vingerne, og det er en svimlende vild tanke om total frihed. At så lille et væsen kan flyve så langt.”

**Hvor har du fået din fugleinteresse fra?** Min farfar Henrik Mørup-Petersen har en udstoppet



### BLÅ BOG

Freya Gyimóthy Mørup-Petersen har været medlem af DOF siden 2012 og er aktiv i DOF Ung. Freya læser fødevareteknologi, bor i Dalum i en studiebolig og er 22 år.

skovhornugle, som jeg var helt vild med fra jeg var en lille pige, og et af mine yndlingssteder var Jagt- og Skovbrugsmuseet, hvor jeg kunne studere de forskellige ugler. Jeg er født med en klæbehjerne, så det gik ret hurtigt at blive fortrolig med de danske arter. I hvert fald kunne jeg dem, da jeg senere besøgte museet med børnehaven. Næste step var at se de levende ugler. Fra jeg var fem år, var vi ofte på ugleture, og vores familiealbum bugner af billeder med ugler på dagrest og mig i farverig flyverdragt, der står og peger.

**Hvem er din fuglementor?** Min farfar, der er en meget aktiv og vidende ornitolog, arbejder blandt andet med genoprettelse af naturområder, og det er altid spændende at være afsted sammen med ham. Man får et meget nært fællesskab, når man deler en passion. På studiet er der ikke så mange, der forstår det, når man pludselig skal afsted efter en særlig fugl. Men i et fuglemiljø er der en helt anden forståelse, også på tværs af generationerne.



### Hvordan har du lært om fugle?

Som 6-årig fik jeg Politikens store fuglebog, der er nem at forstå, men stadig med et fagligt sprog, og den var min store bibel. Med i købet fulgte en CD med de mest almindelige fuglestemmer. Den lå altid i min radio, og når jeg ikke vidste, hvad jeg skulle lave, sad jeg bare og lyttede stemmer. Jeg har også lært utrolig meget af min farfar, der altid er klar med en god fuglehistorie og kan svare på alle spørgsmål.

### Hvem deler du din interesse med?

I folkeskolen skulle piger helst ikke have mudder på skoene og blade i håret, så dér var jeg nok lidt anderledes. Første gang jeg mødte andre unge, der så på fugle, var i DOF Ung. Dengang var det lidt en drengeklub, og det var hyggeligt nok. Fugleinteressen er ikke kønsbestemt, men det var alligevel unikt og helt vildt, da jeg på en lejr mødte den første pige på min egen alder. Lærke Haffgaard og jeg var nærmest venner fra første dag, og hun var åben for det

hele og med på den værste. I dag er vi fem piger på ca. samme alder, der har en fælles facebookchat, og her handler det ikke kun om fugle, men også andre skøre ting. Vi bor spredt i landet men er gode til at mødes og har både været i sommerhus, på trækfugletur og i Ungarn sammen. Næste stop bliver Island, hvor vi skal se lunder og havfugle og jagtfalk. Det bliver det bedste nogensinde! Et rigtigt roadtrip, og vores første langtur helt på egen hånd. ►



**Bedste fugleoplevelse?** Under den første karantæne blev der en helt almindelig hverdag meldt blå glente på Møn, og så var min mor med på at køre mig og at tage min nye fugleven Anne med. Det blev en fantastisk oplevelse. Turen fra Gentofte tager et par timer, og stemningen var meget intens. Ville den smukke og exceptionelt sjældne fugl stadig være der, når vi nåede frem? Og ja! Vi fandt den travlt optaget af at fange mus i en mose, og her kunne vi se den flot og meget tæt på. Vi fik også nogle fine billeder, og dem har vi virkelig nydt mange gange. Hold da op! Det var en god dag. Og så giver det noget ekstra at dele den med en ven og ens mor. Så har man nogen at feste med. Det er en af min allerbedste fugleoplevelser.

**Og værste?** En virkelig ærgerlig oplevelse begyndte med, at der blev meldt gulbrynet værbling på Skagen, og jeg var så heldig at få tilbudt et lift. Det var i april og et helt fantastisk fuglevej, men hele den fine dag gik med at køre bil. Vel ankommet tog vi

opstilling ved en indkørsel til et parcelhus, hvor den søde dame havde spottet hittet på sin foderplads. Og der sad vi så – godt en kilometer fra et af Danmarks bedste træklokaliteter – og intet skete. Til sidst gav vi op, og de seks timer tilbage til Sjælland føltes endnu længere end på udturen. Næste dag blev fuglen meldt ud igen to huse længere henne og blev set af mange, men jeg måtte tage i skole på den sørgeligste mandag nogensinde.

Sådan noget sker bare. Twitching giver det vildeste adrenalinsus og en kæmpe optur, når det lykkes. Men når man dipper, er det ikke så rart. Jeg kan klare at tage nogle store nederlag. Men denne gjorde ret ondt.

**Bedste fugletips?** Mange fugle er svære at få øje på, hvis man ikke kender deres stemme. Et eksempel er kernebidder, der har et meget ikonisk kald. Den kan være svær at spotte i trætoppene, men når man først har lært at lytte sig frem, vil man opdage, at det er en helt almindelig fugl. Derfor er mit bedste

fugletip, at du lærer de almindelige stemmer at kende. Så vil du hurtigt kunne lytte dig frem til mange flere fugle, og når du genkender de almindelige, ved du også straks, når der er noget usædvanligt. Hjemmesiden **Xeno-canto.org** er virkelig god, da den har en masse optagelser af forskellige kald og sang fra mange forskellige fugle.

**Bedste fuglebog?** 'Fugle i felten' fortæller hvor og hvornår du kan finde hvilke fugle og viser dem i deres forskellige dragter. Den er også god til forvekslingsmuligheder og giver den rette hjælp, når man for eksempel skal kende forskel på en bogfinke- og kvækerfinkehun, der ligner hinanden i vinterdragten. Og så er det en lille bog, der er let af have med i tasken.

**Kikkert?** I konfirmationsgave som 'den store gave' fra hele familien fik jeg min helt uundværlige Kite Ibis 10 x 42. Den er stor nok til at se en fugl i flugt, nem at holde stille og giver en god forstørrelse og et generelt virkelig godt kig. Det er en kikkert, hvor man får rigtig meget for pengene, og den er næsten lige så god som topmodellerne.

**Hvilken fugl drømmer du om at se?** En lapugle i Danmark. Det er en helt fantastisk fugl, kæmpestor, rund, tyk og med nogle rigtig flotte mønstre og striber, helt lyse øjne og et klogt ansigtsudtryk. Jeg har set den i Malmø, men det gælder ikke på min danske liste. Det er en art i fremgang og den rykker mere og mere sydpå, så det kunne godt være en mulighed. Jeg ville græde, grine, kaste mig på jorden og gå amok, hvis jeg fandt sådan en på dansk jord.

**Hvad er du god til?** Min bedste evne i felten er min genkendelse af fuglestemmer. Det har hjulpet, at jeg er musikalsk og husker godt, og derfor har jeg øvet mig rigtig meget.

**Hvad er du mindre god til?** Jeg er ikke så stærk i vadefugle, de er så fine, men de er også ret svære, især når det gælder de sjældne. Så her er der plads til forbedring. ●



# NATUR BUTIKKEN

Vesterbrogade 138 1620 København V naturbutikken.dk

Hvornår:  
**D. 26.-29. maj fra  
kl. 10-16**  
Hvor:  
**Det Grå Fyr  
Fyrvej 36  
9990 Skagen**

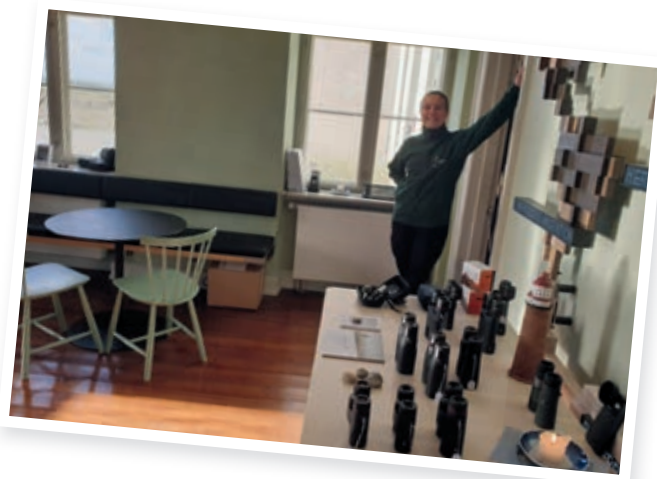
SKAGEN FUGLEFESTIVAL

## Kalder alle naturnørder, fugleentusiaster og outdoor drivere

Endelig er det muligt at deltage i den længe ventede **Skagen Fuglefestival**, der bringer fantastiske minder, velkendte ansigter, måske en sjældenhed eller to, fede events og en lang weekend af godt humør og glade mennesker.

Vi stiller med vores stærkeste mandskab og vil have en yderst repræsentativ optikbod med alt, hvad hjertet og lageret begærer af vores store sortiment indenfor optik. Test om dit næste teleskop skal være DOF BirdLife, Kite, Kowa, Leica, Swarovski eller Zeiss. Eller hvad med at opleve de højt elskede optisk stabiliserede produkter. Vi medbringer alt i rensesæt, tilbehør og grej indenfor genren og sørger for god tid til kunder og medlemmer.

Er du ikke interesseret i at købe men bare gerne vil deltage og måske få en hyggelig snak om fugle, grej eller noget helt tredje, så snyd ikke dig selv for at deltage – det er nemlig ganske gratis.



NATURNATIONALPARKERNE:

# EN GAVE TIL FUGLE OG MENNESKER

AF ANDERS HORSTEN

---

En mere vild natur vil give et kæmpe boost til Danmarks fugleliv og åbne for genindvandring af f.eks. hærfulg og sort stork. Der er virkelig noget at glæde sig til.

Det emmer af forsommer i den store skovlysning: Der er blomster overalt og en summen fra ivrige insekter, der er på evig jagt efter pollen og nektar. Fra et tæt krat gjalder høgesangerens hidsige strofer og fra toppen spejder den rødryggede tornskade efter det næste måltid. Mellem buskene samler en hærfugl larver fra de store dynger af hestemøg, inden den forsvinder i det lysåbne egekrat, hvor den formentlig ruger i et hult træ. Mellemlagspætten samler larver og edderkopper fra de store træers knudrede bark, og over dem kredser den sorte stork, hvis enorme rede er godt skjult i træerne top. En flok ungheste galopperer kåde hen over de blomstrende enge, og under de bredkronede ege ligger en flok forvildede okser og tygger drøv.

Lyder ovenstående som et ekko fra en fjern fortid, eller måske en oplevelse, man skal til udlandet for at få? Så kan det måske gå hen at blive en ikke så fjern fremtid i dansk natur. Vi skal nemlig have vild natur i Danmark!

Det vakte stor begejstring i fuglekredse, da miljøminister Lea Wermelin i sommeren 2020 annoncerede, at Danmark nu skulle have 15 naturnationalparker. Naturnationalparker er et redskab til at skabe større, sammenhængende naturområder, hvor det er de naturlige processer og dynamikker, der former landskaberne.

### Hvorfor er det nødvendigt med naturnationalparker?

Idéerne om naturnationalparkerne skal ses i lyset af, at vi står midt i en omfattende biodiversitetskrise. Krisen har også ramt fuglene, hvor op mod 600 mio. ynglefugle, svarende til hver 6. fugl, er forsvundet fra Europa alene i løbet af de seneste 40 år. Denne svimlende nedgang har også ramt Danmark, hvor mere end 4 ud af 10 fuglearter nu er truede. Årsagen er simpel; vi mennesker fylder for meget, og mange fuglearter klarer sig dårligt i det moderne produktionslandskab. Derfor er det nødvendigt, at vi afsætter plads til store og sammenhængende naturområder, hvor naturen får førsteret, og hvor dynamiske processer som oversvømmelser, storme og påvirkninger fra store dyr får plads til at forme naturlandskaberne.

### De græssende dyr – en nøglerolle i et varieret landskab

Det har imidlertid skabt stor debat, at vi nu skal afsætte plads til stor natur i Danmark. Særligt det faktum, at der skal gå græssende dyr året ▶

Rødrygget  
Tornskade.

Foto:  
Martin Rheinheimer



Vilde heste og andre store græssere er en vigtig brik i at fremme et områdes biodiversitet. Foto: Morten DD Hansen.

rundt i naturnationalparkerne, har provokeret mange, men dyrene er helt nødvendige for et velfungerende naturlandskab. Derfor skal vi til at vænne os til, at vi kan møde fritlevende flokke af bl.a. heste, okser, bisoner og elge, når vi i fremtiden besøger de 15 områder.

De græssende dyr spiller nemlig en nøglerolle i forhold til at skabe dynamik og variation i landskabet, hvor nogle områder bliver græsset ned, andre udvikler sig til krat og buskads og andre igen til egentlig skov. Kombineret med stor variation i vandstand vil dyrene skabe en dynamisk variation i landskabet, som vil fremme en masse vigtige levesteder, der i dag er sjældne: Det kan f.eks. være døde træer eller træer, som svækkes, når en å går over sine bredder, en bæver flytter ind eller de store dyr æder og gnubber sig op ad træer og buske. Så kan spætter, mejser, fluesnappere og rødstjerne finde et bredt udvalg af de naturlige hulheder, de er afhængige af. Det kan også være sand og jord, der blottes og måske bliver til lavvandede vandhuller, når dyrene tramper rundt og roder i jorden. Her vil det myldre med insekter, så vipstjerten, sanglærken og viben får nem adgang til føde. For slet ikke at tale om dyrenes gødning og ådsler, som er meget værdifulde levesteder for en masse arter af insekter og andre smådyr,

der igen bliver en vigtig fødekilde for fugle som f.eks. kirkeugle, hærflugt og stær.

### Lovende erfaringer fra projekter i udlandet

Naturnationalparker er noget nyt i Danmark, men i udlandet har man i årtier eksperimenteret med lignende tiltag, og resultaterne er meget lovende:

På Knepp Castle i det sydlige England har 20 års græsning med heste, okser, svin og hjorte i et stort naturområde medført en voldsom fremgang for områdets fugle. Arter som kirkeugle, sydlig nattergal og turteldue, som ellers er ved at forsvinde fra Storbritannien, har oplevet markant fremgang. Mere almindelige og velkendte arter som gulspurv, gøg og grønspætte går også frem og opnår høje tætheder i landskabet

Også i Tyskland har man gode erfaringer med en mere vild natur. Et godt eksempel er et gammelt militærområde i Sachsen-Anhalt, Oranienbaum, hvor man siden 2008/2009 har haft heste og okser gående året rundt. Fuglene har kvitteret med det samme. Sjældne arter som natravn, vende-hals og hedelærke er gået frem, og hærflugten indvandrede kort efter græsningen påbegyndte. I dag er bestanden nået op på



Naturnationalparker med mere lysåben struktur, store gamle træer, genoprettet hydrologi og ikke mindst med tilstrækkeligt fredelige 'refugier' kan vi forhåbentlig få den sorte stork tilbage som dansk ynglefugl. Foto: Artur Tabor.

hele 31 par, hvilket ikke mindst skyldes de mange insekter, som de store dyr og deres gødning tiltrækker.

### Vigtigt at skabe de rigtige rammer

Naturnationalparkerne har således alle forudsætninger for at skabe fremgang for en række fuglearter, også flere arter, der i dag er truede og sjældne. Men det er vigtigt, at man sikrer den nødvendige plads, fred og dynamik, så områderne lever op til det store potentiale, de har. Gør man det, vil naturnationalparkerne bidrage til den positive udvikling i dansk naturforvaltning, som vi alle har gået og sukket efter. Vi vil utvivlsomt få et fugleliv i områderne, som vi ikke tør drømme om i dag. Både hvad angår antal af mange velkendte arter, men også med gode muligheder for genindvandring af flere af de arter, vi har mistet, som f.eks. mellemflagspætte, hærfugl og sort stork. Og vi vil i fremtiden, som den første generation i umindelige tider, kunne opleve vild og selvforvaltende natur udvikle sig i et lille og ellers gennemreguleret land som Danmark. Der er virkelig noget at glæde sig til! ●



Rødrygget tornskade, han. Foto: John Larsen

# KENDE 25 ARTER OG TÆLLE TIL 100

## – SÅ ER DU KLAR SOM TRÆKOBSERVATØR

TEKST OG FOTO AF BO KAYSER

Som træktæller bliver du en del af et spændende fællesskab og bidrager samtidig med vigtige data om biodiversitet, fugleliv og meget mere. Det kræver hverken dyrt udstyr eller den store ekspertviden at være med.

Der er mange spændende måder at se på fugle og samtidig indsamle vigtige data. En måde er at følge det store fugletræk, som går igennem Danmark forår og efterår. Men skal man være enormt dygtig og have dyrt udstyr for at kunne være med? Nej absolut ikke! Erfaringerne fra Gedser Fuglestation er, at kendskab til de almindeligste arter og ikke mindst lysten til at 'lære håndværket' er nok til at bidrage som trækobservatør og blive den del af fællesskabet.

### Over havet og på himlen

En af de bedste måder at lære fuglenes trækkendetegn er at stå sammen med erfarne trækobservatører på de gode træksteder. Ved fuglestatio-

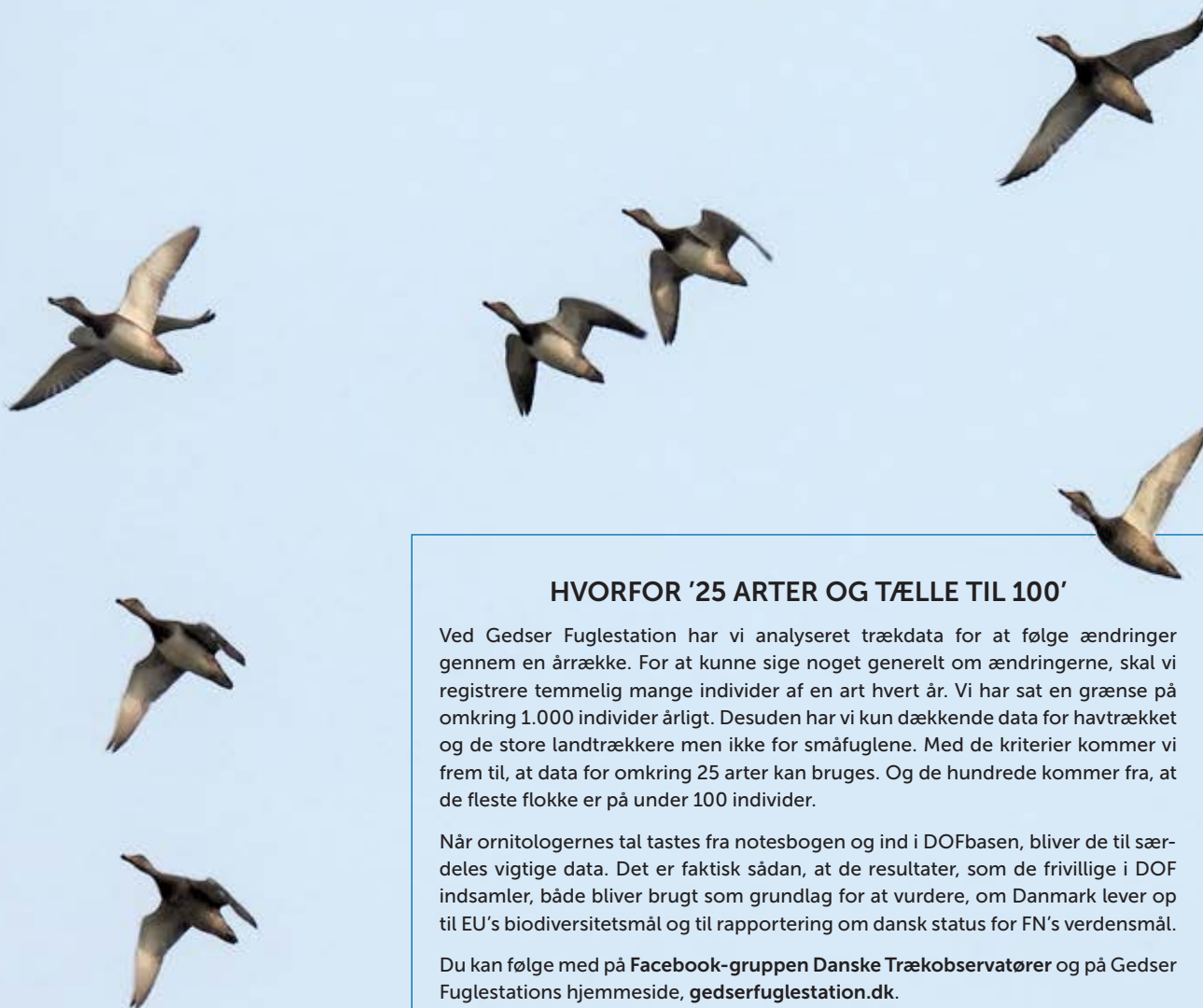
nerne i Blåvand, Gedser og Skagen er der næsten altid nogen, man kan stå sammen med. Der er mange andre gode træksteder som Gilbjerg hoved, Gjerrild og Langelands sydspids. Du kan kontakte DOF's lokalafdelinger for at høre, hvor det er godt at se på træk i dit område.

Ét er nemlig at kende pibeand, gråstrubet lappedykker og rørspurv hjemme fra mosen. Men noget helt andet at observere ved trækstedet, hvor pibeanden bl.a. skal kendes på den lyse bug, den gråstrubede lappedykker på, at den kun har hvidt vingebånd langs bagkanten af vingen, og rørspurven på et trækkald, man slet ikke hører i yngletiden. Det er sådan set ikke sværere at kende

fuglene på trækstederne. Det er bare nogle andre kendetegn.

### Håndkikkert, erfaring og varmt tøj

En vigtig forudsætning for at kunne følge ændringer i fugletrækket gennem årene er, at trækobservatørerne tæller nogenlunde ens. I fuglestationernes vejledninger står der f.eks., at observatørerne skal finde fuglene uden kikkert eller med håndkikkerten. Teleskopet skal kun bruges til artsbestemmelse. Hvis man bare sidder og kigger på fjerne fugle i teleskopet, går man nemlig glip af alt for mange af de fugle, som flyver tættere på. Så man skal egentlig bare have en god håndkikkert med f.eks. 10 ganges forstørrelse og et rimeligt teleskop



### HVORFOR '25 ARTER OG TÆLLE TIL 100'

Ved Gedser Fuglestation har vi analyseret trækdata for at følge ændringer gennem en årrække. For at kunne sige noget generelt om ændringerne, skal vi registrere temmelig mange individer af en art hvert år. Vi har sat en grænse på omkring 1.000 individer årligt. Desuden har vi kun dækkende data for havtrækket og de store landtrækkere men ikke for småfuglene. Med de kriterier kommer vi frem til, at data for omkring 25 arter kan bruges. Og de hundrede kommer fra, at de fleste flokke er på under 100 individer.

Når ornitologernes tal tastes fra notesbogen og ind i DOFbasen, bliver de til særdeles vigtige data. Det er faktisk sådan, at de resultater, som de frivillige i DOF indsamler, både bliver brugt som grundlag for at vurdere, om Danmark lever op til EU's biodiversitetsmål og til rapportering om dansk status for FN's verdensmål.

Du kan følge med på **Facebook-gruppen Danske Trækobservatører** og på Gedser Fuglestations hjemmeside, [gedserfuglestation.dk](http://gedserfuglestation.dk).

med f.eks. 30 ganges forstørrelse. Erfaring er meget vigtigere end super udstyr. Og så skal man være klædt på til årstiden. Når vi starter med at se på efterårstræk i juli-august måned, kan vi af og til stå i shorts og T-shirt. Men ved det store træk i november og december skal der varmt tøj til. Gerne både lange underbukser, bukser, overtræksbukser og vindbukser på og tilsvarende mange lag på overkroppen for at kunne stå stille i 3-5 timer og stadig have det rart.

#### Nye observatører er mere end velkomne

En af observatørerne på Gedser er Philip Elbek fra DOF Ung. "Jeg gik for alvor i gang med selv at se på fugle i 2015, hvor jeg købte kikkert og

teleskop og blev medlem af foreningen, og siden har jeg været med til de fleste arrangementer", fortæller han.

I 2017 var Philip med til at tælle fugletræk i Azerbaijan og har siden været bidt af tællinger. "I 2020 fik jeg mulighed for at være med til træk-tællingerne i Gedser, hvor Anders Prehn stod for det i august, og i 2021 havde jeg så selv ansvaret for tællingerne i samme periode. Det var både spændende og hyggeligt at være på Gedser Fuglestation".

Også som ny observatør kan man som medlem af DOF for et beskedent beløb pr. overnatning blive en del af arbejdet på en fuglestation, og man lærer ret hurtigt nok til, at man reelt kan bidrage med data. En

af årets nye træktællere var Tinna Stella Søndergaard Selch fra DOF København.

"Efter nogle år som fuglekigger fik jeg lyst til at udvide oplevelsen", fortæller hun. "Derfor kontaktede jeg Gedser Fuglestation, hvor de var meget venlige, og således kom jeg med på fem spændende dage under efterårstrækket. Som læremester fik jeg den særdeles erfarne ornitolog Ole Friis Larsen, der var til stor hjælp og inspiration, og så var det ellers bare tidligt op hver morgen og afsted i felten. Jeg startede med ederfuglen, som er nem at kende, og jeg kunne ret hurtigt stå for mine egne tællinger. Det var en kæmpe oplevelse, og den bedste dag talte vi tilsammen 12.000 trækkende ederfugle. ●

Steppehøg, han.



# ROVFUGLETTRÆK OVER SKAGEN

AF KNUD PEDERSEN OG THOMAS VIKSTRØM,  
MEDLEMMER AF BESTYRELSEN FOR SKAGEN FUGLESTATION.  
FOTO: KNUD PEDERSEN

I maj er Skagen et af Europas bedste steder at se trækkende rovfugle. Både når det gælder trækkets størrelse og antallet af forskellige arter.

Skagen byder hele året på fugleoplevelser, men mest berømt er rovfuglenes forårstræk, som er af international betydning. Landfugle, og her iblandt rovfuglene, foretrækker at flyve over land, og kystlinier

fanger og leder dem. Om foråret, hvor trækkende landfugle primært bevæger sig fra syd mod nord, virker Jylland som en landtragt afgrænset af Nordsøen og Kattegat. For enden af denne tragt ligger

Skagen Fuglestations rovfugleobservatører tæller trækkende rovfugle over Grenen.



Skagen, hvor landfugletrækket koncentrerer. Herfra må trækfuglene flyve en 70 km lang tur over havet, før de igen når land ved den svenske kyst. For andre går kursen nordpå over Skagerrak mod Norge. I maj er antallet af arter højest og præges nu af de langdistancetrækkende arter som hvepsevåge og lærkefalk, der har overvintret i tropisk Afrika.

### Unik europæisk lokalitet

Det er specielt forårets imponerende træk af rovfugle, der har givet Skagen international anerkendelse som en af de vigtigste trækfuglelokaliteter i Europa. Trækkets størrelse og antallet af involverede arter er unik. Koncentrationerne af trækkende rovfugle på Skagen har været kendt i årevis, men først fra 1970'erne er der foretaget systematiske observationer af trækket. I dag har man et godt kendskab hertil, men da naturen er i stadig foran-

dring, er det vigtigt, at der sker en kontinuert overvågning, og her er studierne af rovfugletrækket vigtige

### Østenvinden driver trækket

Den forholdsvis lange afstand på ca. 70 km over havet, før rovfuglene når

den svenske kyst, betyder at vejrforholdene skal være gode, før der foregår større træk. Solrigt vejr med god termik og vind fra øst og sydøst sammen med en temperaturstigning er forudsætningen for et godt rovfugletræk over Skagen. Under trækket er rovfuglene følsomme over for

## VIGTIGSTE OBSERVATIONSPOSTER

**Nordstrand ved Batterivej:** Bedst fra solopgang og 2-3 timer frem og også resten af dagen, hvis vinden er mellem øst og syd.

**Grenen og heden ved Batterivej:** Vind mellem vest og nord eller svag skiftende vind.

**Flagbakken:** Traditionelt det foretrukne observationssted med panoramaudsyn. Bedst ved vind mellem nordvest og nordøst eller svag skiftende vind.

**Kirkebakken:** Næsten samme udsyn som på Flagbakken, men bedst i nordvestlig og vestlig vind.

**Damsted Klit:** Nordvestlig og vestlig vind, hvor trækket følger Kattegatkysten.

**Pælebakke Klit:** Fremragende ved vind mellem øst og syd. Udsigt over fascinerende landskab med store klitter og plantage.



Kongeørn og musvåger.



Største dagstotaler af 19 rovfuglearter 1975-2021.

Art	Antal	Dato
Hvøpsevåge	1206	25.5 1978
Sort glente	11	16.5 1981
Rød glente	21	7.6 2016
Havørn	20	21.4 2020
Rørhøg	75	16.5 1982
Blå kærhøg	138	29.4 1975
Hedehøg	8	13.5 2000
Steppehøg	10	8.5 2016
Duehøg	15	20.3 1976
Spurvehøg	860	3.5 1978
Musvåge	700	1.5 2000
Fjeldvåge	527	29.4 1975
Kongeørn	5	5.5 1980
Fiskeørn	71	25.4 2014
Tårnfalk	223	8.5 2016
Aftenfalk	81	4.6 1992
Dværgfalk	81	22.4 1973
Lærkefalk	62	4.5 2017
Vandrefalk	37	25.4 2019

vind og således udsat for en vis afdrift. Som følge heraf forrykkes trækruterne mod øst eller vest, hvilket kan have en markant indflydelse på de enkelte træksteders resultater. De store årlige svingninger i antallet af trækkende rovfugle ved Skagen er i høj grad et resultat af hyppigheden af østlige vinde i de enkelte forår. Jo mere østenvind, jo flere trækkende rovfugle driver mod vest og koncentrerer sig ved Skagen. Temperaturfald, vestenvind, nedbør og tåge påvirker trækket negativt, så rovfuglene må stoppe op.

### Rovfugletal i verdensklasse

Rovfugletrækket i Skagen kulminerer i maj, og for mange af arterne typisk 10 - 15 dage senere end på Sjælland. En sandsynlig forklaring herpå er, at det nordligste og nordøstligste Europa først bliver tilgængelige for de lokale trækfugle sent på foråret. Størstedelen af de rovfugle, som passerer Skagen, tilhører formentlig disse bestande. For arterne blå kærhøg, fjeldvåge,

Hvæpsevåge.



Fiskeørn



fiskeørn, tårnfalk, dværgfalk, lærkefalk og vandrefalk er forårstrækket over Skagen det største i Europa. For blå kærhøg, dværgfalk og lærkefalk er de største dagstal ved Skagen også blandt de største registreret på nogen trækfuglelokalitet i hele verden!

Ud af de 37 arter af rovfugle og falke, som er set i Danmark, er de 36 set i Skagen. Heraf optræder 19 arter årligt, de øvrige 17 uregelmæssigt eller tilfældigt. De største sjældenheder er blå glente, gulnæbbet glente, ådselgrib, høgeørn, lille tårnfalk, eleonora-falk og slagfalk. ●

Denne artikel er den anden i serien om Danmarks rovfugle, som bringes gennem hele 2022 i magasinerne Fugle og Natur og Jæger. Serien er et led i DOF's og Danmarks Jægerforbunds fælles projekt til oplysning om og beskyttelse af de danske rovfugle.

## LAD DANMARKS FUGLE ARVE EN RIG NATUR



Foto: Grå fluesnapperer af Allan Gudtjo Nielsen

### SKRIV TESTAMENTE TIL FUGLEVÆRNSFONDEN

I Fugleværnsfonden skaber vi åndehuller i en stadig mere trængt natur. Takket være generøs økonomisk hjælp ejer og forvalter Fugleværnsfonden i dag 23 naturområder i Danmark. Dit bidrag har derfor stor værdi. Et bidrag eller en arv - uanset størrelse - er en gave, som omsættes til mere natur. For fugle, for folk og for fremtiden.

VIL DU VIDE MERE? Se [www.fuglevaernsfonden.dk/testamente](http://www.fuglevaernsfonden.dk/testamente) eller ring på tlf. 3328 3839  
Du kan også støtte her og nu på Mobile Pay **90682**

Fugleværnsfonden



# BINGO

# SKARV BINGO

AF NATURVEJLEDER SIMON CHRISTIANSEN

Skarven er en stor flot fugl, der er nem at kende. Den yngler i kolonier, ankommer til Danmark i marts og får unger på vingerne i juni.

Skarverne yngler i kolonier, og de bygger reder i buske og træer eller på jorden. Rederne er ganske store og bygget af tang og grene. Fordi der mange steder er smidt plastik i havet, kan man også tit se en hel del plast flettet ind i reden.

I en skarvkoloni er der masser af liv og lyde, når skarverne kommunikerer med hinanden. Forældrene fanger småfisk, som de gylper op til ungerne. Skarvens fjer er ikke så vandskyende som hos ænder, og fjerdragten bliver mere våd, når de svømmer. Derfor kan skarverne ofte ses 'hænge til tørre', når de spreder vingerne ud i solen.

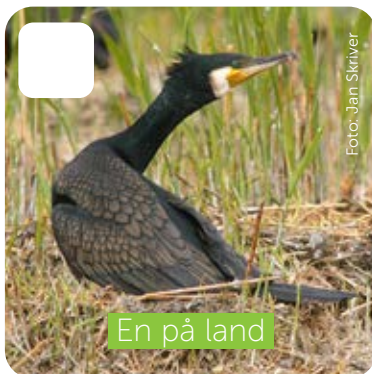
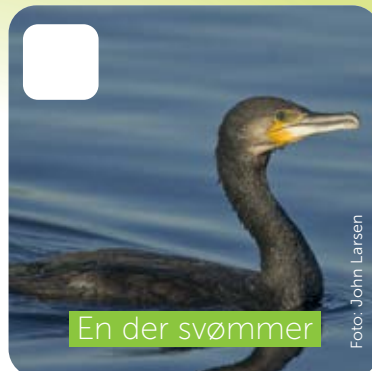
Skarverne ankommer typisk til kolonierne i marts, og får unger på vingerne i juni. Besøg en af de danske skarvkolonier i denne periode. Oplev livet i kolonien og se, om du kan få pladen fuld i et spil Skarv Bingo.

På kortet kan du se, hvor i Danmark der er skarvkolonier (2020). De findes endda midt i København (Sortedamssøen). Du kan også tage til en havn, hvor der ofte holder skarver til. Selvom de ikke yngler der, har du stadig mulighed for at se skarv og krydse af på pladen. ●



Foto: Albert Steen-Hansen

# SKARV BINGO



## TJEK 'SKARV BINGO' PÅ YOUTUBE

Live-sending hvor der spilles Skarv Bingo med Skagen Fuglestation.  
Se om du kan få pladen fuld!

(Print spillepladen og ta' den med)

# PÅ VINGERNE MED ØRNEKLUBBEN

AF KARINA DEMUTH

Ørneklubben for de 6 – 12-årige har fået en flyvende start, og med på rejsen er Sebastian Klein, der med smittende begejstring stiller op som klubbens protektor.

DOF's klub for fugleinteresserede børn er nu fuldt flyvefærdig, og som protektor har Ørneklubben været så heldig at shanghaje super-over-ornitolog og fugleentusiast, forfatter, skuespiller, TV-vært m.m Sebastian Klein.

"Fuglene er den perfekte indgang til at forstå, hvordan naturen hænger sammen. Derfor synes jeg, at det er helt fantastisk, når børn og unge mennesker interesserer sig for fugle, og det vil jeg gerne være med til at støtte", siger Sebastian Klein.

## Naturelsker med fugle på hjernen

Selv har Sebastian Klein været vild med fugle (og medlem af DOF) siden han var lille knægt.

"Jeg har altid interesseret mig for alt, der har med dyr og naturen at gøre, og det er også det, jeg arbejder med. Men fuglene er mit store speciale," fortæller han. "Det er min private hobby, og det som jeg går mest op i og tænker på hele tiden. Undtagen om natten. Da drømmer jeg om det.

Nu er jeg efterhånden nok blevet en af dem, der ved allermost om fugle. Måske er der en enkelt eller to englændere, der ved lidt mere. Det ved jeg faktisk ikke. Men netop derfor er det også sjovt at være med til at støtte nogen, der interesserer sig for det samme," fortsætter den passionerede fuglekigger.

## Et fællesskab og mødested

Ørneklubben er en ny platform og et mødested for børn og unge, der interesserer sig for fuglene og alt det, som man kan se, opleve, udforske og vide om dem. Et spændende sted, hvor man holder hinanden til ilden og går op i noget sammen.

"Man kan sagtens have en interesse, som man er alene om. Det hele bliver bare endnu-endnu bedre, når man har nogen at begejstres med," mener Sebastian.

"Det er nemlig sjovt og godt at have nogen, som man kan dele sin viden og passion med. Tale om, hvad der er den fedeste fugle, om hvad man har oplevet, og om hvad man gerne

vil opleve næste gang. Og så lærer man bare sygt meget af at være i et fællesskab med andre, som deler den samme interesse. Sådan noget har en enorm betydning."

## Kom med på tur

Som nyt medlem i Ørneklubben får man en velkomstpakke med blandt andet en fuglekikkert og en flot Ørneklub T-shirt, og så er man på vingerne. Årets program byder på alt fra Ørnesafari, hvor der er (næsten) garanti for at opleve de kæmpestore og flotte rovfugle til vandfugletur og isfugle-spotting. Klubben handler nemlig om alle fugle og ikke kun om ørne. På turene, som ledes af super tjekkede og begejstrede unge ornitologer, kan klubbens ørneunger, deres medbragte voksne og andre børn i klubben opleve og lære mere om alle de seje fugle, de møder.

Ørneklubben medbringer teleskop og ekstra lånekikkerter til børnene, men pak også gerne din egen kikkert og evt. et kamera, da der ikke har nok til alle.

*Vi ses derude!*



Foto: Ludvig Gustav

# KUN FOR BØRN



Foto: Karina Demuth

## 'Når jeg har 50 fugle, laver vi en bog'

Når jeg ser en fugl, siger jeg til min Far, at han skal fotografere den. Så samler jeg billederne i en mappe, og vi skriver en sætning til hver fugl. Det kan være: Isfuglen har et meget flot trick til at få mad. Den dykker ned i vandet med lukkede øjne. Jeg har nok 35 fugle i min mappe, og når jeg har fundet 50, printer vi det hele ud og laver en bog. Jeg er med i Ørneklubben, fordi det giver en chance for at se ørne og alle mulige andre fugle. F.eks. havde jeg aldrig set en ørn før, og så så jeg den på en ørnetur, og jeg fik også et flot Ørneklub-klistermærke til min cykel.

**Mathilde Sofie Friis Mortensen, 6 år.**



Foto: Karina Demuth

## 'Det bedste på min første tur var at se en ugle'

Det er ret sjovt at kigge på fugle, fordi de er så flotte, og nu er jeg også blevet meldt ind i Ørneklubben. Det bedste på min første tur var nok at se en ugle! Først fløj den lidt rundt, så satte den sig på en gren og kiggede på mig, og så fløj den igen. Det var ret spændende. Næste gang vil jeg gerne se en havørn.

**Franca Loa Kjær-Becker, 10 år.**



Ørneklubben er for dig, som er mellem 6 og 12 år og godt kan lide natur og fugle.



I Ørneklubben kan du bl.a. deltage på spændende fugleture, hvor du kan se ørne og andre fede fugle og sammen med andre børn lære mere om alle de seje fugle, vi ser.

Når du har meldt dig ind, får du en lækker velkomstpakke med en cap, en t-shirt, en børnekikkert, et aktivitetskatalog og det seneste nummer af Fugle og Natur. Et års medlemskab koster 265 kr. Tilmelding på Ørneklubben.dk eller på DOF's hjemmeside. Du kan også følge med på facebookside, Ørneklubben.



Foto: Karina Demuth

### 'Jeg glæder mig især til kikkerten'

Jeg begyndte at se på fugle, da jeg var 6 år, og så er jeg bare blevet mere og mere interesseret. Nu har jeg fået et Ørneklubmedlemskab i fødselsdagsgave af min Oldefar og Oldemor, og jeg glæder mig især til kikkerten. Vi har nogle kikkerter i sommerhuset, men de er ikke verdens bedste, så det bliver godt at få en, der er god. Og det sjove ved at se på fugle? Jamen, det er, at de er så flotte. Især havørne og kongeørne, fordi de er meget store.

Sebastian Hjorth Due, 9 år.



Foto: Karina Demuth

### 'Det er sjovt at udfordre sig selv til at finde noget bestemt'

Det bedste ved Ørneklubben er, at man kan se på fugle og tale om, hvordan de flyver og har forskellige farver, så man kan kende dem fra hinanden. Min yndlingsfugl er musvåge. Den er stor, den kan fange mus, og så ser jeg den tit udenfor skolen, hvor den sidder i nogle træer. Jeg synes, at det er rigtig sjovt at udfordre sig selv til at finde noget bestemt. Jeg vil f.eks. gerne se en sort stork, men den findes ikke i Danmark.

Oskar Hafstad Ekdahl, 9 år.



# DEN BEDSTE **FUGLEREDE**

TEKST OG FOTO: SØREN RYGE PETERSEN

At finde en rede er den største af alle fugleglæder, mener TV-vært og forfatter Søren Ryge. En dag fik han øje på én, som han aldrig havde set mage til.

At se og høre fuglene er den daglige glæde, men at finde deres reder er det største. Sådan har jeg haft det i hele mit lange liv, og allerede som barn blev jeg ekspert i at finde dem – kunne bl.a. sidde i timevis ved en mark og kigge på lærker og finde rederne. Men holdt mig trofast til sangen, at

‘ingen skal få vide, hvor lærkereden er’. De var min glade drenge-hemmelighed.

65 år senere, i sommeren 2021, så jeg en rede, jeg aldrig havde set før, og den var ingen hemmelighed. For et stykke nede i vores store have har vi et lille sommer-gæstehus,



I løbet af et par uger vokser de små kræ til fuldfjerede unger.

som jeg bruger næsten dagligt, når jeg skal have min uundværlige middagssøvn. En dag så jeg en lille, brun fugl flyve væk fra sommerhuset, da jeg kom gående, og da jeg skulle gå ind ad døren, var reden der – lige dér i bunden af kartoffelkurven, der hænger så smukt mellem dørene. Det var den yndigste rede, bygget af strå og mos, og selv om den lå frit fremme, havde den samme farve som kurven, og man så den ikke, før man var helt tæt på. Jeg blev SÅ glad!

### Fem brune plettede æg

Der var fem brune, plettede æg i reden, men jeg anede ikke, hvem den lille, brune fugl var. Da jeg forlod huset en time senere, fløj den væk i et brunt glimt, og jeg vidste det stadig ikke (selv om jeg har rimeligt styr på de over 50 forskellige arter, der lever og yngler i mine nærmeste

omgivelser). Derfor tog jeg et par billeder og sendte dem til min gode fugleven Jens Gregersen på Vorsø. Han svarede omgående med et begejstret "Grå fluesnapper - hvor er du heldig. Jeg har den også, men inde i laden."

“

*Det var den yndigste rede, bygget af strå og mos.*

”

Og ja, det var jeg. Jeg så jo reden hver dag – kunne ikke undgå det. Jeg var også meget bekymret, for reden var fuldt synlig for kragerne, skaderne, skovskaderne og spætterne, der elsker at plyndre den

slags, men det skete ikke, og den 24. juni, Skt. Hans dag, jublede jeg, for da var æggene blevet til fire bitte-små unger, der strakte hals og gabte op med gule næb og sagde den samme, lille lyd som de voksne, et næsten uhørligt pip.

### Ren fuglelykke i flere uger

De næste uger var ren fuglelykke. Når jeg lå inde i huset, kunne jeg kigge ud på birketræet tre meter væk, og her havde de voksne umådelig travlt med at fange insekter til de små. De brugte samme træ og de samme grene som base for deres lynhurtige svipture ud i luften, igen og igen, og ned til reden og tilbage igen. Jeg så den grå fluesnapper snappe fluer i timevis, mens ungerne voksede fra dag til dag. Jeg sov slet ikke – gloede bare på mine fluesnapper og sagde hej til ungerne, når jeg gik. ▶



Grå fluesnapper er en ret anonym lille fugl med gråbrune farver og en spag stemme.

Foto: Erik Biering

Hvilket er det mest utrolige. Det foregår i hver eneste fuglerede, men aldrig før har jeg kunnet følge det så tæt. At de små kræ vokser så hurtigt. I løbet af kun 12 - 14 dage voksede de fra ingenting til fuldfjerede unger, og så kom den dag, da reden var tom, og det var ikke skaden, der havde taget dem, for de myldrede rundt om i birketræerne og var i fuld gang med selv at lære sig kunsten at snappe fluer i luften.

### Nye tider i kartoffelkurven

Jeg ringede til Jens Gregersen igen, og han sagde tillykke, og at jeg stadig skulle holde øje med reden, for måske lægger de et nyt kuld – i samme rede.

Han fik ret. Ungerne rejste hjemmefra efter få dage, og den 7. juli var der atter æg i reden. Denne gang gik det dog ikke. Skaden eller flagspætten fik endelig øje på den og plyndrede den. Mine grå fluesnapper forsvandt, og jeg så dem ikke resten af sommeren. I hvert fald ikke ved sommerhuset.



NB: Kurven har sin egen smukke historie. Vi var i Irland for 20 år siden og lavede TV med Joe Hogan, en berømt kurvefletter. Han lavede bl.a. denne potato-basket, som man har brugt i alle irske familier i århundreder. De levede jo stort set af kartofler derovre, og når man

havde kogt dagens grydefuld, satte man sin potato-basket ud på trappestenen og hældte gryden med kogende vand og kartofler i kurven. Tre minutter efter var vandet løbet igennem, og man tog kurven ind og satte den midt på bordet. Værsgo' og spis! ●

# NATUR BUTIKKEN

Vesterbrogade 138 1620 København V naturbutikken.dk

*Har du altid drømt om at kunne finde og observere fugle UANSET tidspunktet? Med en termisk kikkert er det faktisk muligt.*

## TERMISKE KIKKERTER



Findes i to forstørrelser – avancerede funktioner og streaming

### Zeiss DTI

ZEISS tilbyder med DTI 3-familien en specialiseret løsning, der er egnet til selv de mest vanskelige lysforhold, udviklet af eksperter specielt til brug om natten. Uanset om det er til observation, sporing eller for hurtigere og mere præcis identificering af fugle, sikrer dette høj kvalitets termiske billedsystem, at observatøren kan se præcise detaljer selv på afstande over 1200 meter. Indholdet i enheden kan streames direkte til mobil eller lignende.

—  
Pris fra kr. 18.900,-



Findes i to forstørrelser – nem at håndtere for alle

### Kahles Helia TI

De nye HELIA TI-termograferingsenheder (25/35 mm) forener den nyeste teknologi og de nyeste funktioner inden for termografering, der er specifikt designet til avanceret dag- og natobservation. De leverer en radikal kombination af intuitiv, nem håndtering og fremragende billedydelse. For brugeren betyder det ikke én eneste knap for meget eller placeret forkert. Et avanceret produkt der lader brugerne koncentrere sig om det væsentlige.

—  
Pris fra kr. 16.600,-

# KORT NYT

AF KARINA DEMUTH

# VERDEN

▼ Som alternativ til at inddrage skoven til landbrugsjord tilbydes lokale familier støtte til opdræt af blandt andet kyllinger. Foto: Toke F. Nyborg



## 18 millioner til skovbeskyttelse

DOF BirdLife har siden 2012 arbejdet med beskyttelse af tropisk skov i Kenya, Uganda og Nepal. Programmet er en del af en større international skovstrategi, som skal beskytte biodiversitet, afbøde lokale konsekvenser af klimaforandringer og bidrage til det globale CO<sub>2</sub>-optag.

En ny bevilling på 18 millioner kroner fra udviklingsorganisationen CISU betyder, at DOF nu kan forlænge sit arbejde med det internationale skovprogram med fire år fra 2022 til 2025. Arbejdet med skovforvaltning skal først og fremmest reducere presset på skovene og tilskynde til beskyttelse af de sidste skovoaser.

En af strategierne er forbedring af levevilkår gennem indkomstskabende aktiviteter og klima- og miljøvenlige alternativer til skovrydning. Aktiviteterne omfatter opdræt af kyllinger, produktion af honning og etablering af klimakomfurer. Et andet eksempel er støtte til udvikling af klimaresistente landbrug. Det skal forbedre høstudbyttet og sikre familierne fødevarer sikkerhed uden at inddrage skov til landbrug.

## 100 år med BirdLife

For 100 år siden gik en håndfuld visionære naturfredningsfolk sammen for at danne en international bevægelse med fokus på fuglebeskyttelse. Det blev startskuddet for The International Council for Bird Preservation (ICBP). Organisationen, som i marts 1993 blev til BirdLife International, tæller i dag 117 partnere fordelt over hele verden og har mere end 10 millioner aktive støtter. Det gør BirdLife International til den største naturbevarende organisation i verden

Organisationens tidlige prioritering, som fortsat er central for BirdLife i dag, omfattede beskyttelse af trækfugle samt identifikation og beskyttelse af de områder, hvor fugle samles i stort antal og af de vigtigste steder for truede fugle.

BirdLife-partnerskabet spiller en nøglerolle i den globale kamp for bevarelse af verdens fugle og deres levesteder. Partnerskabet arbejder med beskyttelsen af ikke mindre end 13.000 naturområder verden over, og områderne dækker tilsammen ca. syv procent af Jordens landoverflade.

I det kommende nummer af DOFT, DOF's videnskabelige tidsskrift, kan du læse meget mere om det store jubilæum. Bladet udkommer den 1. juni, men du kan læse det digitalt via Min Side ca. en uge inden udgivelse.



▲ Foto: Bouke Atema, iStock

▼ Foto: Huet, Rob Jansen Shutterstock



## Sluk lyset!

Lysforurening er temaet på Trækfuglenes Dag, som fejres to gange årligt: Anden lørdag i maj når fuglene trækker nordpå, og anden lørdag i oktober når fuglene igen bevæger sig mod syd. I 2022 falder **Trækfuglenes Dag lørdag den 14. maj** og lørdag den 8. oktober.

I mange lande, her iblandt Danmark, kan det være svært at finde et sted, der er rigtig mørkt. Byernes lys skinner ganske enkelt så klart, at det over store dele af landet lyser himlen op. På verdensplan øges mængden af kunstigt lys med mindst to procent om året, og lysmængden påvirker i stigende omfang både dyr og mennesker. For trækfugle

kan lysforurening være en særlig alvorlig udfordring, fordi fuglenes evne til at orientere sig påvirkes af lyset. Kunstigt lys kan for eksempel forårsage, at fugle kolliderer med oplyste bygningsværker som højhuse eller broer, men påvirkningen kan også være mindre synlig, for eksempel i form af forstyrrelse af fuglenes indre ur.

Nogle af de problemer, som lysforurening skaber for trækfuglene, kan reduceres ved at dæmpe lysmængden i trækperioderne.

Læs mere på [www.worldmigratorybirdday.org/](http://www.worldmigratorybirdday.org/)

## Knivslugende lammegrib reddet

Lammegrib er kendt for sin utrolige evne til at sluge og fordøje store knogler, men ind i mellem ryger der også andet ned. I Georgien lagde en lokal fuglekigger mærke til en grib, der tydeligvis havde det skidt, og det fik en dyrepasser fra Tbilisi Zoo til at rykke ud. Et røntgenbillede afslørede, at gribbens mave blandt andet rummede en hobbykniv med åben klinge. Dyrlæge Sandro Bagatelia og hans team fra veterinærklinikken Vetex fik den ikke helt ukomplicerede opgave at fiske kniven ud uden at skade den store fugls mave og tarme. Operationen lykkedes og patienten overlevede. Nature Conservation Georgia dækkede redningsaktionens udgifter.

Kilde: Rare Bird Alert.



GENOPSTANDELSEN AF DEN  
**FORSVUNDNE  
MOSE**

AF JØRN DYHRBERG LARSEN





## Velkommen til 'Fugleriget'

I denne serie besøger vi Fugleværnsfondens 23 naturreservater. Vi er startet fra nord og nu nået til Gulstav Mose på Langeland.

Foto: Allan Gudio Nielsen

Gulstav Mose på den sydlige spids af Langeland er levested for mange sjældne fugle og planter, og i maj eksploderer engene i et 'purpur-farveflor' i lilla af maj-gøgeurt.

Lærkefalken er en af de arter, der kan nydes fra fugletårnet i september måned, når den fanger guldsmede over mosen.

Det er tidlig forsommermorgen. Luften er endnu kølig og fyldt med fugt. Over vandspejlet ligger en tynd hinde af dis og skjuler delvis de stride mørkegrønne blade af hvas avneknippe og den opmærksomme lille lappedykker, som i et splitsekund er fremme på vandet for derefter at forsvinde under overfladen, som om den aldrig havde været der. Mosen genlyder nu og da af hule drøn fra rørdrummen, ind imellem føles det som om lyden er få meter væk, men rørdrummen er umulig at se imellem tagrørene.

Fra skovene på begge sider af mosen er sangfuglene i fuld gang. Rødstjert, sangdrossel, munk, gulbug og havesanger kæmper om at dominere lydbilledet, mens rørsangeren forsøger på det samme fra rørskovene.

Vandriksen og den gråstrubede lappedykker har deres egen konkurrence om at lyde mest som en stukken gris. Og så lige pludselig kommer tre bløde, men umiskendelige fløjtetoner fra et sted i den tilgrænsende gærdselsskov – pirolen.

Siden erhvervelsen i 1971 er der gradvis kommet mere og mere vand i mosen. Foto: Kurt Gabs

“

Når træerne fældes,  
skyder de igen fra stødet,  
og dette gentages efter  
en årrække.

”

Pirolen med det gule og eksotiske ydre falder forbausende godt ind i de grønne trækrone. Man finder den derfor nemmest på det melodiske tretonede fløjtekald. Foto: Allan Gudio Nielsen



Vi er i Gulstav Mose på den sydligste spids af Langeland, kun nogle få hundrede meter nord for Dovns Klint, der knejser over Østersøen. For 50 år siden var her kun en våd eng under tilgroning, efter at et forsøg på at opdyrke mosen havde slået fejl. Her var simpelthen for vådt til, at mennesket med sin dræningsiver kunne få naturen under kontrol.

### Unger kan atter nå på vingerne

I 1971 købte Fugleværnsfonden mosen på knap 7 hektar og lagde en plan for genopretningen. En dæmning blev bygget i mosens sydlige ende for at holde på vandet. Det betyder, at de omkransende enge forbliver våde længe nok til, at mosens fugleliv kan nå at få unger på vingerne. Gradvis er vandstanden blevet hævet over årene og har nu så højt et niveau, som det er muligt uden at vejene i området oversvømmes.

Græsning med højlandskvæg, og sidenhen helårsgræssende Exmoor-ponyer, holder engene åbne og giver lys til, at langsomtvoksende blomsterplanter kan nå at spire og sætte frø.

I maj måned eksploderer engene således i et purpur-farveflor, når maj-gøgeurten springer ud. Hvas avneknippe er en halvgræs og en sjælden plante i Danmark, men her i Gulstav Mose trives den på den kalkrige og relativt næringsrige bund. Navnet hvas er velvalgt, idet den har kraftige blade med savtakket kant, der nemt skærer arme og ben til blods, og da den bliver op til to meter høj, er den et fortrinligt skjulested for mosens dyreliv.

### Gammel driftsform gør træerne til levesteder

På begge sider af mosen ligger to gærdselsskove, som drives af



Vandriksen er sky, og man hører langt oftere dens vrælende grisehyl, end man ser den. Foto: Allan Gudio Nielsen



Maj-gøgeurten farver Gulstavs enge rødviolette, når de springer ud – som navnet siger – i maj. Foto: Allan Gudio Nielsen

Naturstyrelsen som et natur-kultur-historisk museum. Det er en gammel driftsform, hvor regenerationsevnen hos træarter som hassel, ask, rødæl og pil udnyttes.

Når træerne fældes, skyder de igen fra stødet, og dette gentages efter en årrække. Dermed har man en stabil produktion af ris, grene og mindre stammer til bygning af gærder omkring markerne. De enkelte parceller i skoven høstes på forskellige tidspunkter, og der er således stor variation i træernes alder og højde, selvom træerne aldrig opnår fuld højde, og dette giver levesteder til mange organismer.

### Et træksted i særklasse

Det er ikke kun i yngletiden, at Gulstav Mose er et særligt sted. I træktiden giver placeringen på den sydvendte pynt en chance for at opleve store mængder af forskellige arter af fugle på vej til vinterkvartererne i syd. Selvom antallene ikke når helt de samme størrelser, er Gulstav Mose afgjort i klasse med landets andre kendte efterårstræksteder som Stignæs, Gedser og Hyllekrog. Fugletårnet i mosens nordende giver god mulighed for at opleve trækket og overskue området.

Lærkefalke raster på lune septemberdage og fanger guldsmede over mosen, inden de tager turen videre over Østersøen, ligesom fiskeørnen også ofte lige slår et smut forbi for at se, om den kan snuppe en fisk inden dens videre rejse.

Senere på sæsonen tager musvågerne over, og man kan på gode dage med sydlige vinde i oktober være heldig at se op mod et par tusind musvåger skrue sig til vejrs for at få højde nok, så de kan glide hele vejen til Tyskland. Årligt ringmærkes der i efteråret småfugle i Gulstav Mose af ringmærkere fra den nærliggende Keldsnor Fuglestation, og det er ikke ualmindeligt, at ringmærkerne kommer forbi tårnet for at fremvise en særlig fangst, inden den atter slippes fri med ring om benet. ●

**Fugleværnsfonden** er en almennyttig selvstændig naturfond, som har virket siden 1966. Med et fælles udspring i fuglesagen, arbejder Dansk Ornitologisk Forening og Fugleværnsfonden tæt sammen om at forbedre de vilde fugles vilkår. Her er Fugleværnsfondens formål at købe og forvalte naturreservater til gavn for især truede og sårbare fuglearter samt at formidle viden og oplevelser herfra.

## DOF BORNHOLM

### KONTAKT

Formand: Carsten Andersen  
bornholm@dof.dk  
Tlf. 23 44 02 56  
dof-bornholm.dk

### TURE

**Månedstur – den første søndag i hver måned kl. 10.** P-plads ved Koldekilde/ Segenvej/Almindingsvej. Datoer: 5/6, 3/7 og 7/8. Turleder: Eilif S. Bendtsen (tlf. 23488004).

**Kræs for alle sanserne søn. 22/5 kl. 6-9.** P-plads ud for 'Ved Stranden' nr. 4 i Svaneke. Vi samler os i nogle biler og kører til Svenskehavn. Halvvejs venter Ida med frisk morgenbrød! Tilmelding til Carsten. Turledere: Ida Olsen og Carsten Andersen (tlf. 23440256).

**Fuglenes Dag morgentur til Svartingedalen søn. 29/5 kl. 6.** Ved Åhalsegård, Kirkedalsvej 25, Rutsker, 3790 Hasle. Vi skal høre et herligt fuglekor. Turleder: Eilif S. Bendtsen (tlf. 23488004).

**Aftentur til Klintebakken søn. 29/5 kl. 19.** P-plads ved NaturBornholm, Grønningen 30, 3720 Aakirkeby. Vi går en tur i området, hvor der kan være en del sangfugle m.v. Turleder: Eilif S. Bendtsen (tlf. 23488004).

**Ringedalen og Vang i røg og damp fre. 3/6 kl. 18.** P-plads med udsigt over Vang Granitbrud (Ringedalsvej 3, 3790 Hasle). Vi ser på fugle i stenbruddet og lytter til fuglekoret i Ringedalen. Til sidst spiser vi sammen ved bålet's skær. Tag mad med til grillen samt drikke. Turledere: Kell Olsen (tlf. 23242008) og Carsten Andersen (tlf. 23440256).

**De 4 årstider i Svartingedalen lør. 18/6 kl. 6.30-9.30.** Ved vandværket, Simblegårdsvej 24, 3790 Hasle. Den tredje af 4 ture i 2022 i Fugleværnsfondens reservat. Vi lytter til det store kor af sangere. Turledere: Klaus Hermansen (tlf. 42256873) og John Holm (tlf. 28667749).

**Tur på Hammeren søn. 17/7 kl. 6.30-9.** P-plads ved Sandlinjen, 3770 Allinge, lige før lågen mod Hammer Odde Fyr. Vi ser på fugle langs klippekysten og på Hammerknuden. Turledere: Ole Pedersen (tlf. 40263307) og Carsten Andersen (tlf. 23440256).

## DOF KØBENHAVN

### KONTAKT

Formand: Ingelise Aarøe Petersen  
kbh.kontakt@dof.dk  
doftravel.dk

## DOF KØBENHAVN - GRÅGÆSSENE

### KONTAKT

Jan Chr. Møllerup  
f.mollerup@mail.dk  
Tlf. 40 50 84 87  
dofkbh.dk/lokalafdelingen/  
seniorudvalget

Specielt for  
SENIORER

### Turledere:

Bjarne Andersen tlf. 40 55 23 14  
Joan Klausen tlf. 51 92 88 36  
Ib Sørensen tlf. 40 29 97 10  
Flemming Kragh Hansen tlf. 40 20 03 45

### TURE

**Tur i egne biler til Gundsømagle Sø og Bolund ons. 4/5 kl. 9-14.** Turen kræver tilmelding til Bjarne Andersen senest 15/4 (tlf. 40552314, bispe32@youmail.dk).

**Bustur til Østjylland man. 16/5 til tors. 19/5 kl. 6.30-17.** Ballerup Rådhus. Maks 31 deltagere. Vi bor i dobbeltværelser på Skanderborg Vandrerhjem med linnedpakker, morgenmad og aftensmad. Pris i delt dobbeltværelse kr. 3.350. Vi har et begrænset antal enkeltværelser til en merpris på kr. 750. Indbetal kr. 3.350/4.100 på reg.nr. 8401 konto 1190869, DOF København, Seniorudvalget senest 1/4. Efter 15/4 kan du forhøre dig om evt. restpladser hos Jan Chr. Møllerup (tlf. 40508487).

**Tur i egne biler til Tryggevej Ådal ons. 25/5 kl. 17-22.** Strøby Kirke. Vi prøver denne gang at lave turen som en aftentur i Ådalen, hvor vi kan nyde alle sangerne.

**Bustur til det østlige Skåne ons. 15/6 kl. 7-18.** Ballerup Rådhus og med opsamling i Tårnby. Max 35 deltagere. Indbetal kr. 330,00 på reg.nr. 8401 konto 1190869, DOF København, Seniorudvalget senest 1/5. Efter 20/5 kan du forhøre dig om evt. restpladser hos Jan Chr. Møllerup (tlf. 40508487).

**Tur i egne biler til Staunings Ø ons. 3/8 kl. 9-14.** Parkeringspladsen ved Jersie Strandpark. Efter fuglekiggeriet er der mulighed for en tur i bølgens blå. Kontakt Pamela Bartholomeusz (tlf. 24824345) hvis du har brug for kørelejlighed.

## ROSKILDE

### KONTAKT

dof-roskilde.dk

## DOF KØGE

### KONTAKT

dofkoerge.dk

### TURE

**Aftentur på Kirkestien man. 9/5 kl. 19-21.** Strøby Kirke. Stort set alle sangere er nu i aktivitet. Nattergal og måske græshoppesanger er ankommet. Turledere: Marta Bagoly Grun (tlf. 30422449) og Henning Skjelborg (tlf. 20714434).

**Fugletur lør. 16/7 kl. 9-13.** Kiosken for enden af Revlevej. Mulighed for at se mange vadefuglearter. God chance for fiskeørn, svømmeænder og terner. Turledere: Marta Bagoly Grun (tlf. 30422449) og Gitte Kruse (tlf. 23467922).

## DOF NORDSJÆLLAND

### KONTAKT

Formand: John Hansen  
formand@dofnordsj.dk  
Tlf. 22 29 52 42  
dofnordsj.dk

## DOF VESTSJÆLLAND

### KONTAKT

Formand: Morten Jensen  
Tlf. 21 25 87 42  
dofvsj.dk

### Se ture:

dof.dk/oplev-fuglene/ture-og-aktiviter

## DOF STORSTRØM

## KONTAKT

Formand: Bo Kayser  
Tlf. 51 34 62 78  
kontakt@dofstor.dk  
dofstor.dk

## TURE

**Borreby Mose søn. 8/5 kl. 8:30-12.** Den lille P-plads i Borreby Mose. Vi får set mange arter vadefugle, de fleste svømmeænder og rørhøgeparret. Kontakt: Bent Rung Nielsen (tlf. 30889752).

**Biodiversitetsundersøgelse på Gedser Fuglestation søn. 26/6 kl. 10-14.** Parkeringspladsen for enden af Fyrvej på Gedser Odde. I samarbejde med Guldborgsund Kommune og Naturstyrelsen prøver vi at øge biodiversiteten på Gedser Fuglestations område. Kom med til kortlægningen af områdets insekter, planter og fugle. Resultaterne indtastes i Arter.dk. Kontakt: Bo Kayser (tlf. 5134 6278, bo.kayser@gmail.com).

**Højmosetur i Horreby Lyng lør. 23/7 kl. 10-13.** Lyngvejen 9, 4800 Nykøbing F. I Horrebys nordlige udkant køres ad Lyngvejen, og derefter finder man P-pladsen for enden af Spangvej i mosens sydlige udkant. Falsters største højmoser viser en masse spor efter datidens tørvegravning. Gangbroer over hængesækken giver os mulighed for at komme ganske tæt på mosens specielle flora og fauna. Kontakt: Hans Lind (tlf. 61671843, hans.lind4874@gmail.com).

## DOF FYN

## KONTAKT

Formand: Henrik Kalckar Hansen  
Tlf. 30 70 90 38  
kalckar@webspeed.dk  
doffyn.dk

## TURE

**Tårnernes Dag lør. 7/5 kl. 5-13.** Mød op i tårnet i Gulstav Mose på et selvvalgt tidspunkt. Søren Bøgelund er tårnholder.

**Nattergaletur til Sollerup tirs. 17/5 kl. 19.** P-pladsen. Tilmelding til turlederne Lilly Sørensen og Niels Bomholt (tlf. 23229673).

**Romsø tors. 12/6.** Turleder Ivan Beck. Tilmelding til Niels Bomholt (tlf. 23229673), der vil fortælle mere om planerne.

## DOF SØNDERJYLLAND

## KONTAKT

Formand: Gert Fahlberg  
gert.fahlberg@bbsyd.dk  
dof-syd.dk

## TURE

**Tur til Torup made ons. 4/5 kl. 9-11:30.** P-pladsen ved Gammelgård 6. Havørnen forventes. Blåhals sås sidste år. Turleder: Kim Hagen Andersen (tlf. 61113601).

**Fugletræk ved Tontoft Nakke lør. 7/5 kl. 6-11.** P-pladsen for enden af Gammelskovvej. Sønderjyllands bedste sted for fugletræk om foråret. Turleder: Dennis Langholz (tlf. 27244956).

**Kær Vestermark, Sønderborg man. 9/5 kl. 19.** P-pladsen i sydenden af det militære område. De fleste forårsfugle skulle nu være dukket op. Vores bedste sted for nattegal. Turleder: Lars Peter Hansen (tlf. 40876244).

**Tur til Kalvø lør. 14/5 kl. 9-11.** P-pladsen ved lystbådehavnen på Kalvø. Vi ser på fuglene i vandet rundt om Kalvø. Turleder: Peter Damgaard Brusendorff (pdb.dof-syd@outlook.dk).

**Aftentur til Nørresø og Magisterkog søn. 15/5 kl. 19-21:30.** P-pladsen ved Lægan, Møllehusvej. Vi vil se på ænder, vadefugle, ternere, småfugle og rovfugle. Turleder: Peter Kjer (tlf. 61150707) Peter Haarby (tlf. 60945910).

**Pøls Rev og Birkepøl Sydals ons. 18/5 kl. 10-12.** P-pladsen ved Pøls Rev. Kør gennem Neder-Lysabild og drej til højre ved Felsgaard. Vi ser på stedets sangere og andre småfugle. Chance for rødrygget tornskade og gul vipstjert. Turleder: Viggo Petersen

**Morgentur i Gråsten Slotspark og Apotekerstien ons. 25/5 kl. 7-10.** P-pladsen ved Slotshaven. Vi ser på fuglene ved Slotssøen og i parken. Turleder: Preben Jensen (tlf. 22266925).

**Natravnetur lør. 28/5 kl. 22.** P-pladsen ved Bygma, Nørre Skærbækvej 61, Skærbæk. Turleder: Inger Sønnichsen (tlf. 23629934).

**Formiddagstur til Mjels Sø og Bundsø søn. 29/5 kl. 9-12.** P-pladsen ved pumpehuset ved Mjels Sø. Sorthalset lappedykker er set de sidste år. Turleder: Kaj Abildgaard (tlf. 30208456).

**Frøslev plantage ons. 8/6 kl. 19.30-23.** P-pladsen nord for Frøslev-lejren. Tag lejrvejen ind fra Fårhus. Vi vil prøve at finde natravn, skovsanger, hedelærke, sortstrubet bynkefugl og vendehals. Turleder: Klaus Bo Jensen (tlf. 50943363).

**Tinglev mose lør. 11/6 kl. 6.30-9.** Fra Sønderborg: Tag vejen i Bjerndrup til venstre imod Tinglev mose (retning Bajstrup). Efter ca. 2,5 km følg skiltet imod Tinglev mose til højre. Parker efter 1 km ved det sydligste fugletårn. Vi ser efter nattegal, blåhals og kær-sanger, trane, rørhøg og græshoppe-sanger. Turleder: Klaus Bo Jensen (tlf. 50943363).

**Vidåslusen ved Det Fremskudte Dige og Rickelsbüller Kog lør. 30/7 kl. 9.** P-pladsen ved Vidåslusen ved Det Fremskudte Dige. Husk pas. Vi vil se på vadefugle, ænder, ternere, småfugle, hejrer og rovfugle. Turleder: Peter Kjer (tlf. 61150707) og Peter Haarby (tlf. 60945910).

## DOF SYDVESTJYLLAND

## KONTAKT

Formand: Karin Gustausen  
Tlf. 28 25 87 86  
kgustausen@gmail.com  
dofsydvest.dk

## Ture:

Kim Mogensen  
Tlf. 40592244, kim.mogensen@mnb.net

## TURE

**Nationalparkdagen/Marbækdagen søn. 22/5 kl. 10-16.** Myrthuevej 39, 6710 Esbjerg. DOF Sydvestjylland i samarbejde med Myrthue og Nationalpark Vadehavet. DOF Sydvestjylland er repræsenteret med ornitologer med teleskoper ved Varde å's udløb. Der er mulighed for at se vadefugle, skestork og havørn. Kontakt: Karin Gustausen (tlf. 28258786, kgustausen@gmail.com).

**Vejen Mose ved Henrik Bertelsen tors. 9/6 kl. 19-21.** Stavnsbjergvej 19, 6600 Vejen. Vi besøger landmand Henrik Bertelsen, som afgræsser

sine naturarealer i og omkring Vejen Mose med stude i stedet for at dyrke jorden. Vi får mulighed for at se vibe, agerhønsårnfalk, slørugle, trane mm. Kontakt: Karin Gustausen (tlf. 28258786, kgustausen@gmail.com).

## DOF SYDØSTJYLLAND

### KONTAKT

dof-sydostjylland.dk

### TURE

**Skjern Enge tors. 12/5 kl. 9-15.30.** P-pladsen v. Hestholm fugletårn på Skjernåvej N for Lønborg. Tur efter bl.a. pomeransfugl. Turledere: Conny Brokholm og Jens Erik Sørensen. Vi arrangerer samkørsel, tilmelding til: Conny Brokholm (tlf. 24498504, conny.brokholm@mail.dk).

**Slivsvø og Hindemade man. 16/5 kl. 13-18.** Hoptrup Kirke, Hoptrup Kirkeby 6, Haderslev. Tur til to søer der blev genskabt for en del år siden og nu kan byde på masser af vandfugle. Turleder: Kurt Storgaard (tlf. 24945332).

**Vejle Ådal v. Haraldskær Fabrik lør. 11/6 kl. 8.** P-pladsen ved Haraldskær Sinatur Hotel og Conference, Skibetvej 140, 7100 Vejle. Tur i det fuglerige terræn i Vejle Ådal ved Haraldskær gods. Turleder: Nina Rosendahl Larsen (ninalarsen@yahoo.dk).

## DOF VESTJYLLAND

### KONTAKT

Formand: Lars Holm Hansen  
Tlf. 22 96 13 17  
formand@dofvestjylland.dk  
dofvestjylland.dk

### Ture:

Poul Krag  
Tlf. 22 36 02 36  
poulkrag@tdcadsl.dk

### TURE

**Tårnernes Dag lør. 7/5 kl. 5-13.** En både landsdækkende og nordisk konkurrence. Fra hvilket tårn ses der flest arter indenfor tidsrammen. Tid og steder, se nærmere på [www.dofvestjylland.dk](http://www.dofvestjylland.dk).

**Pomeransfuglene i Skjern Enge tirs. 10/5 kl. 18-20.** Fugletårnet ved vejen mellem Lønborg og Skjern. Turleder: Marianne Linnemann (tlf. 20145010, linnemann.marianne@gmail.com) Ole Amstrup og Tage Madsen.

**Fuglenes Dag søn. 29/5.** Fuglenes Dag er et landsdækkende arrangement. Vi starter med en morgenvandring, hvor vi lytter til fuglekoret. Bagefter kigger vi på yngle- og trækfugle fra fugletårne og andre egnede steder. På hjemmesiden [www.dofvestjylland.dk](http://www.dofvestjylland.dk) kan du senere finde oplysning om steder og tidspunkt for de enkelte arrangementer.

**Skestorke og vadefugle i Skjern Enge tirs. 6/6 kl. 10-12.** Fugleskjulet ved vejen mellem Skjern og Lønborg. Turleder: Marianne Linnemann (tlf. 20145010, linnemann.marianne@gmail.com) og Tage Madsen.

## DOF VESTJYLLAND - GRÅSPURVENE

### KONTAKT

Peder J. Pedersen  
Tlf. 23 67 88 75  
seniorture@dofvestjylland.dk

Specielt for SENIORER

### TURE

**Pallisbjerg Enge og Vest Stadil Fjord tors. 5/5 kl. 9-13.** P-pladsen ved Husby Kirke. Pomeransfuglene optræder ofte på Pallisbjerg Enge. Turleder: Peder J. Pedersen (tlf. 23678875, pjp@mdv14.dk).

**Natravne langs Gl. Skive Landevej tors. 16/6 kl. 21-23.** Sevel Kirke. Vi vil se efter rødrygget tornskade m.m. i området ved Stubberkloster og senere opsøge natravnen langs Gl. Skive Landevej. Turleder: Peder J. Pedersen (tlf. 23678875, pjp@mdv14.dk).

## DOF ØSTJYLLAND

### KONTAKT

Formand: Ole Bøgh Vinther  
Tlf. 25 15 23 25  
olebvinther@gmail.com  
dofoj.dk

### TURE

**Bustur til Agerø og Mors søn. 8/5 kl. 7-18.** På denne årstid er der sædvanligvis store flokke af hejler og lysbugede knortegæs, ligesom der bør være en del vadefugle. På hjemturen kører vi tur omkring Grynderup Sø. Begrænset antal deltagere. Kun for DOF-medlemmer. Se nærmere [dofoj.dk](http://dofoj.dk) vedrørende tilmelding, betaling, m.v.

## DOF ØSTJYLLAND - GRÅKRAGERNE

### KONTAKT

dofoj.dk/graakragerne

Specielt for SENIORER

### TURE

**Horsens Fjord ved Vorsø, Alrø og Lerdrup Bugt man. 9/5 kl. 10.** P-pladsen ved vadestedet til Vorsø, Vorsøvej 28, 8700 Horsens. Vi går en tur langs kysten hen til Vorsø Vestvejle og Vorsø Østvejle. Herefter kører vi en tur til Alrø og ser hvad øen kan byde på. Endelig slutter vi af ved Lerdrup Bugt eller Splidholm. BEMÆRK: Gummistøvler er absolut nødvendige på turens første del!

**Natravnetur til Vrads Sande og Gludsted Plantage tors. 16/6 kl. 19.30-0.30.** Ved Vrads Sande, St. Hjøllundvej. Vi samles ved Vrads Sande, hvor vi har gode chancer for at se rødrygget tornskade, måske endda stor tornskade, bynkefugl og sortstrubet bynkefugl.

## DOF ØSTJYLLAND - FUGLEPIGERNE

### KONTAKT

fugle piger.wordpress.com

Specielt for KVINDER

### TURE

**Lille Vildmose lør. 21/5 kl. 9-17.** P-pladsen ved Lille Vildmosecentret, Vildmosevej 100, 9280 Storvorde. Vi har fået en enestående mulighed for at besøge Tofte skov. Max 20 deltagere. Tilmelding til Karen via sms. Turledere: Karen Sander Jensen (tlf. 61265522) og Rikke Rørbech (tlf. 22249850).

**Mandø lør. 18/6 til søn. 19/6 kl.**

**10.** Efter Låningsvejen ved den lille p-plads efter diget og ved starten af Annelbankevej. Mandø har et stort og rigt fugleliv. Flere vadefugle yngler på øen, stor kobbersneppe, rødben, klyder, strandkader og brushaner. Deltagerantal 15, tilmelding på sms til Rikke. Turledere: Rikke Rørbech (tlf. 22249850) og Inger Klit (tlf. 31386206).

## DOF NORDVESTJYLLAND

### KONTAKT

Formand: Martin Høj Hansen  
Tlf. 87 51 41 52  
martin.hoj.hansen@gmail.com  
dof-nordvestjylland.dk

### Ture:

Anni Stub  
Tlf. 21 47 96 81, anni@stub.dk

### TURE

#### Tårnernes Dag ved Grynderup Sø lør.

**7/5 kl. 5-13.** Bystedmøllevej 6-8, 7870 Roslev. Deltag i en landsdækkende konkurrence om fra hvilket fugletårn, der kan observeres flest arter. Turleder: Jens Albrechtsen (tlf. 20949121).

#### Fugletur til Vejlerne søn. 8/5 kl. 8-12.

Bygholm Vejle Informationscenter, Bygholmvej 640, 9690 Fjerritslev. Vi kigger først på strandengens mange ynglefugle, senere kører vi til rørskovene i Han Vejle og Kærup Holme Skjulet. Turledere: Brian Jakobsen (tlf. 51258555) og Christian Bøggild (tlf. 51864888).

#### Fuglenes dag ved Hald Sø søn 29/5

**kl. 6-9.** Ved Almind på A13 drejer man mod øst ad Rindsholmvej. Efter ca. 25 meter drejer man til højre ad Gammel Almindvej, som man følger så længe, der er asfalt og da 50 m. frem. Vi skal lytte efter sangere og se efter rovfugle, isfugl og bjergvipstjert mm. Turleder: Villy Lauritsen (tlf. 29436803).

**Fuglenes dag ved Brokholm Sø søn. 29/5 kl. 8-11.** Brokholm Sø og Naturcenter, Vejmarksvej 15, 7870

Roslev. Vi skal se efter søens ænder, gæs, rørskovens forskellige sangere og rovfugle mm. Turleder: Brian Jakobsen (tlf. 51258555).

#### Fuglenes Dag ved Hanstholm søn.

**29/5 kl. 8-11.** Roshage, Nordre Strandvej 41, 7730 Hanstholm. Vi skal se de forskellige alkefugle og øvrige havfugle og kigge efter småfugle/sangere i kolonihaverne. Turleder: Jan Skjoldborg Kristensen (tlf. 53611429).

#### Fugletur til Jordbro Engsø søn. 5/6

**kl. 8-11.** Kærhuset, Gammelstrupvej, 8831 Løgstrup. Her er svaner, gæs, vadefugle, måger og adskillige andefugle. Turleder: Christian Bøggild (tlf. 51864888).

#### Natlyt-tur til Sdr. Lem Vig, Geddal Enge og Carl Moltkes Plantage fre.

**17/6 kl. 22-0.30.** Pumpehuset ved Sdr. Lem Vig, Hostrupvej 43, 7860 Spøttrup. Mange af strandengens og rørskovens fugle er sangaktive om natten. Vi håber på plettet rørvagtel og andre vadefugle, og senere i Moltkes Plantage skal vi lytte efter natravn. Turledere: Gerner Majlandt (tlf. 29262966) og Christian Bøggild (tlf. 51864888).

# PÅ TUR MED DOF TRAVEL

## FUGLEREJSER MED INDHOLD

Se de ledige pladser på fuglerejserne til Antarktis, Albanien, Oman, Ungarn og Svalbard



# WWW.DOFTRAVEL.DK

FUGLEREJSER OVER HELE VERDEN MED KVALIFICEREDE OG ERFARNE LEDERE

## DOF NORDVESTJYLLAND - GRÅMEJSERNE

Specielt for  
SENIORER

### KONTAKT

Web: dof-nordvestjylland.dk/  
kategori/gramejse

### TURE

#### Fuglestemmetur langs trækstien ved Gudenåen ons. 18/5 kl. 7-11.

P-pladsen på hovedvejen overfor Kongensbro Kro, Gl. Kongevej 70, 8643 Silkeborg. Vi følger trækstien og forventer mange forskellige sange. Turleder: Finn Andersen (tlf. 40231613).

#### Nattergaletur i Skive Ådal man. 30/5

kl. 19-22. P-pladsen ved Vor Frue Kirke, Frederiksdal Alle 1 B, 7800 Skive. Vi lytter til fuglene og får gode huskereglere til de forskellige fuglesanges særpræg. Nattergalens smukke sang satser vi på at høre. Turledere: Verner V Hansen (tlf. 24219979) og Anni Ooppelstrup (tlf. 28931072).

#### Tur ved Flyndersø fre. 24/6 kl. 21-23.

Snævringen, Flyndersøvej 30, 7800 Skive. Vi skal se om fiskeørnen igen yngler i området, lytte til småfuglene og til slut lytte til og måske se natravnen. Turleder: Anni Ooppelstrup (tlf. 28931072).

**Vandretur omkring Rosborg Sø tors. 7/7 kl. 9-13.** Holstebrovej 189, Mønsted, 8800 Viborg. Vi skal høre trompeterende traner og tikkende dobbeltbekkasiner. Området har desuden rødryggede tornskader, bynkefugle, spætter mm. Turleder: Anni Ooppelstrup (tlf. 28931072).

## DOF NORDJYLLAND

### KONTAKT

Formand: Peter Lund Kristensen  
Tlf. 21 46 10 81  
dofnord.dk

## DOF NORDJYLLAND - GRÅMEJSERNORD

### KONTAKT

Poul Erik Sperling  
Tlf. 20 28 44 05,  
pes@vildtfarmnord.dk

Specielt for  
SENIORER

Svend Erik Mikkelsen  
Tlf. 60 60 73 61, svemik45@hotmail.com

Peter Manstrup  
Tlf. 20 54 01 20, p.manstrup@gmail.com

dofnord.dk/gramejserne

### TURE

#### Hammer Bakker ons. 18/5 kl. 9.

Vodskov Kirke. En stor del af Hammer Bakker ejes af Den Danske Naturfond. Projektet har været i gang i flere år nu og har samme formål som NNP, nemlig at øge biodiversiteten. Vi sætter fokus på fuglenes og sommerfuglenes status. Her kan der allerede hentes god viden om, hvad der nytter og fungerer i forhold til de kommende NNP i Nordjylland og i Danmark Turledere: Peter Manstrup, Poul Erik Sperling og Svend Erik Mikkelsen.

#### Fussingø - Bjerregrav Mose tors. 16/6

kl. 9. Hammershøj Kirke. Fussingø er en af de første to NNP'er, som staten udpegede i 2020, og den forventes at åbne som nationalpark i 2022. Vi mødes ved slottet, hvorfra vi går en tur omkring Møllensøen og ned til Fussing Sø. På denne tur skulle der være god chance for isflugl. Turledere: Kirsten Nørbæk, Poul Erik Sperling, Svend Erik Mikkelsen og Peter Manstrup

## ISLAND - to rejser med FUGLE på alle hylder



**Team Island** – rejser til Island og andre lande  
Tlf. 29 62 80 77 / info@team-island.dk / team-island.dk

### Island rummer mange sjældne og attraktive fugle

Ikke så mange forskellige arter, men uhyre store mængder af nogle. På vore fugleture er der sikkerhed for fx storkjove, islom, nordisk lappedykker, islandsk hvinand, strømand og odinshane. Vi kender de gode steder. Der er også stor chance for at øpeve jagtfalk, dværgfalk og mosehornugle. Skal du med?

### Fugle og natur i det nordøstlige Island / 8 dage

Vi bor på samme sted på Nordlandet og med det som udgangspunkt, besøger vi bl.a. Mývatn. Rejseleder: Ib Krag Petersen, biolog.

31.5. - 7.6. 2022 (nr. C-16) fra Kastrup / Kr. 16.950

### Island – med fokus på fugle & natur / 13 dage

Inkl. Vestmannaøerne. Rundtur hvor nord (med søen Mývatn), øst og syd besøges. Med tre rejseledere.

17. - 29.6. 2022 (nr. C-20) fra Kastrup / Kr. 26.000



# Fugleværnsfondens ture

Fugleværnsfonden afholder mange spændende ture i fondens naturreservater over hele Danmark. Turene ledes af fondens naturvejledere Allan Gudio Nielsen og Jørn Dyhrberg Larsen samt dygtige ornitologer fra fondens frivillige arbejdsgrupper. Turene er gratis og for alle. De næste måneder tilbyder vi følgende ture. Ses vi?

## Maj

- 2/5 kl. 19: Fuglestemmeaften - Ravnstrup Sø (4)
- 5/5 kl. 10: Fugletur - Rusland (23)
- 7/5 kl. 8: Fugletur - Stubbe Sø (18)
- 7/5 kl. 9: Fuglesang - Gundsømagle Sø (3)
- 7/5 kl. 19: Sølsted Mose (17)
- 8/5 kl. 9: Stormengene (16)
- 8/5 kl. 10: Åbent skjul - Bøjden Nor (13)
- 9/5 kl. 19: Fuglestemmeaften - Ravnstrup Sø (4)
- 11/5 kl. 10: Fuglestemmetur - Vaserne (2)
- 12/5 kl. 10: Fugletur - Nivå Bugt Strandenge (1)
- 16/5 kl. 19: Fuglestemmeaften - Ravnstrup Sø (4)
- 17/5 kl. 18: Fugletur - Stubbe Sø (18)
- 18/5 kl. 8: Ynglefugletur - Vaserne (2)
- 22/5 kl. 9: Åbent hus - Nivå Bugt Strandenge (1)
- 22/5 kl. 10: Forår i Svartingedal (22)
- 23/5 kl. 19: Fuglestemmeaften - Ravnstrup Sø (4)
- 24/5 kl. 19:30: Korsang i Sølsted Mose (17)
- 25/5 kl. 10: Fuglestemmetur - Vaserne (2)
- 29/5 kl. 03: Fuglenes dag - Ravnstrup Sø (4)
- 29/5 kl. 10: Fuglenes dag - Saksfjed (8)
- 29/5 kl. 10: Åbent hus - Nyord Enge (6)

## Juni

- 1/6 kl. 10: Fuglestemmetur - Vaserne (2)
- 2/6 kl. 10: Fugletur - Gulstav Mose (10)
- 2/6 kl. 10: Nattergalekoncert - Gundsømagle Sø (3)
- 4/6 kl. 9: Skægmejser - Gundsømagle Sø (3)
- 5/6 kl. 10: Åbent tårn - Gulstav Mose (10)
- 5/6 kl. 13: Åbent tårn - Tryggelev Nor (11)
- 8/6 kl. 10: Forsommertur - Saksfjed (8)
- 9/6 kl. 10: Fugletur - Rusland (23)
- 10/6 kl. 10: Fugletur - Nivå Bugt Strandenge (1)
- 11/6 kl. 9: Fugletur - Sølsted Mose (17)
- 12/6 kl. 10: Nattergal og andet godt - Søgård Mose (14)
- 15/6 kl. 20: Stemmer i Sølsted (17)
- 16/6 kl. 20: Nattergale og hæse hyl - Barup Sø (7)
- 18/6 kl. 6:30: De fire årstider i Svartingedal (22)
- 19/6 kl. 10: De vilde blomsters dag - Saksfjed (8)
- 19/6 kl. 10: De vilde blomster dag - Stormengene (16)
- 23/6 kl. 10: Fugletur - Rusland (23)

## Juli

- 16/7 kl. 10: Hyllekrogen er igen åben (8)
- 20/7 kl. 19: Træfugleaften - Nivå Bugt Strandenge (1)

## August

- 7/8 kl. 9: Åbent hus - Nivå Bugt Strandenge (1)
- 7/8 kl. 10: Åbent hus - Gulstav Mose (10)
- 7/8 kl. 13: Åbent hus - Tryggelev Nor (11)




Foto: Stor kobbersnepe af John Larsen

**Fugleværnsfonden**  
for fugle, for folk, for fremtiden



Tjek [www.fugleværnsfonden.dk](http://www.fugleværnsfonden.dk) for rutevejledning og eventuelle ændringer

Vi giver Danmarks fugle en rig natur - følg med på 

Vesterbrogade 140 • 1620 København V • Tlf. 3328 3839 • Mail: [fvf@fuglevaernsfonden.dk](mailto:fvf@fuglevaernsfonden.dk)



**Vedersø - 4 personer.** Toppen af Vest Stadil Fjord. Hyggeligt velindrettet helårshus/ferielejlighed 50 m<sup>2</sup>. Naturgrund, ugenert, indhegnet, m. udsigtshøj. Udsigt til klitterne 2 km. og fredede strandenge. Stort fugletræk mulighed for at se "lille" sort sol forår/efterår. Rørdrum høres, findes ved Nørre sø 800 m. væk. Ynglende tårnfalken i haven. Rigt fugleliv. Ugepris: 3000 kr. Incl. rengøring. En person 1500 kr. + rengøring 300 kr. minus juni, juli, august, samt helligdage. Pris pr. døgn for 2 person 450 kr. + rengøring 300 kr. For 1 person 225 kr. + rengøring 300 kr. Hund er velkommen. **Henv. Anette Schmidt: 22550600.**



**V. Vedsted - Vadehavet.** Hyggeligt, stråetækt nyistandsat helårshus, 400 m fra Nationalparken. Enkelt indrettet, 6 senge + 2 madrasser, tre soverum. Fremragende internet. Husdyr ikke tilladt. Pris pr. uge 1-26 og 34-52: 2800 + forbrug 500 kr. Pris pr. uge 27-33: 3500 kr. + forbrug 500 kr. Weekend: 1500 kr. + forbrug 250 kr. En hverdagsnat (ikke weekend) 575 kr. inkl. forbrug. **Se vvedsted123.123hjemmeside.dk eller henv. karennitschke@gmail.com**



**Feriehus udlejes i Nationalpark Thy.** Op til klithede og klitplantage i Sydthy i et mindre sommerhusområde ved landsbyen Svankær ligger dette velholdte helårsisolerede bjælkehus fra Trelleborg. Huset er på 82 m<sup>2</sup> fordelt på hovedhus og anneks til i alt maks. 5 personer. Herudover er der carport samt vaskerum (7,5 m<sup>2</sup>) med vaske-maskine og råvask. Ugenert 6000 m<sup>2</sup> vidunderlig naturgrund omgivet af store træer med redekasser og rigt fugleliv, pæn stor græsplæne samt overdækket (18 m<sup>2</sup>) og åben (38 m<sup>2</sup>) terrasse begge med glasvæg mod vest. Danske og tyske tv-kanaler trådløst internet, opvaskemaskine, brændeovn, varmepumpe, elvarme, havemøbler og grill. 6 km til Vesterhavet og 8 km til fint indkøb. Leje pr. uge: kr 4,900 + forbrug. Husdyr/rygning ikke tilladt. **Tlf.: 24 60 24 72, e-mail: Sondergaard\_Jens@mail.dk**



**Gammelt bondehus udlejes.** Huset er beliggende for enden af en markvej mellem Ringkøbing fjord og Stadil fjord 2 km fra Vesterhavet. Stedet er ideelt for fugle- og naturelskere. Huset har 4 soveværelser med 10 gode sovepladser. Dejlig ugenert have, terrasse og adgang til wi-fi, Pris pr. døgn 500 kr. + el. **Kontakt 20401814 eller 123hjemmeside.dk/Mosehytten**



## Senegal - nytår og nye fugle!

28. dec. 2022 – 14. jan. 2023

**Turleder: Mads Elley**

- Floder og søer, skov og halvørken. Senegal har det hele.
- Gode hoteller, god mad (Senegal er tidligere fransk koloni).
- Dansk rejseleder og Senegals bedste fugleguide.
- Specialiteter som Golden Nightjar, Cricket Warbler, Arabian Bustard, Quail-plover, Mali Firefinch, White-crested Tiger Heron, Finfoot, Adamawa Turtle Dove og tusinder af African Scissor-tailed Kite på natterast. Masser af Biædere, Isfugle og meget mere. Gode fotomuligheder undervejs.

En tur for begyndere såvel som hardcore listere.

**Info: [www.fagelguidning.se](http://www.fagelguidning.se) Ring gerne til Mads 30251715**

### Nogle eksempler på vore øvrige rejser:

**Gotland 3.-7. maj 2022** — Pige-rejse - Forårets fugle i store mængder, rauker, Vår-adonis

**Öland 9.-12. maj 2022** — Fuglesang, ringmærkning, god mad

**Malören, en ø i Bottenviken 7.-11. juni 2022** — Naturreservat, ugler, yderste skærgård

**Södra fjällen i Sverige 23.-29. juni 2022** - Fjeldets fugle, Flatruet, spillende Tredækker

**Runde i Norge 13.-17. juli 2022** — Fuglefjeld, bådture, masser af Lunder

**Hällö og Väder-øerne 19.-23. september 2022** — Perlerne langs den svenske vestkyst, havfugle, skaldyrsbuffet

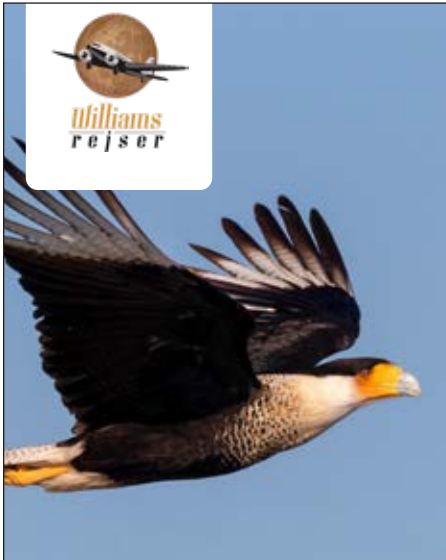
**Spanske sydkyst 24. september -1. oktober 2022** — Havfugle, rovfugle, endagstur til Marokko

**Sydlig Portugal 1.-8. november 2020** — Trapper, havfugle, stepper

Velkommen hos Gigi Sahlstrand og Bo Thoor! **[www.fagelguidning.se](http://www.fagelguidning.se)**



Krokodillevogter. Den ser vi også i Senegal.



## Unikke fuglerejser i 2023

### Store oplevelser i Costa Rica

21. januar – 4. februar

### Drømmerejse til Sri Lanka

18. februar – 3. marts

### Sydspaniens uberørte natur

22. marts – 29. marts

### Texas enestående fugleliv

11. april – 23. april

### Georgiens natur og historie

2. maj 2022 – 10. maj 2022

### Pyrenæerne og Ebro deltaet

15. Maj – 22. Maj

### Korsika "Bjerget i havet"

4. september – 11. september

### Portugals smukke natur

16. september – 23. september

### Fugletræk i Mexico

1. oktober – 13. oktober

### Fugleparadiset Ecuador

10. oktober – 22. oktober

Klostermosevej 140 · DK-3000 Helsingør · Tlf.: +45 20 22 19 90 · fw@williams.dk · williamsrejser.dk

## GAVEKORT TIL BIDRAGYDERE

Mange medlemmer og ansatte bidrager med indhold til Fugle & Natur. Som en anerkendelse modtager bidragyderne fremover gavekort til Naturbutikken efter flg. retningslinjer:

- 1) Anerkendelse for bidrag er som udgangspunkt symbolsk og kan ikke betragtes som aflønning.
- 2) Ansatte og medlemmer af hovedbestyrelserne i DOF og FVF modtager ikke gavekort for deres bidrag til DOF's medier, da de primært bidrager i arbejdstiden eller con amore.
- 3) Gavekortet udstedes første gang bidraget benyttes af DOF. Ved gentagelse/ genbrug i flere medier udstedes ikke yderligere gavekort.
- 4) Artikler på ca. 1500 – 2000 ord anerkendes med et gavekort til Naturbutikken på 200 kr.
- 5) Fotos anerkendes med gavekort til Naturbutikken således: A: 1 foto, 100 kr. / B: 2-4 fotos, 200 kr. / C: 5+ fotos, 300 kr.
- 6) Udstedelsen af gavekort foregår løbende i takt med at bidragene benyttes.

## DANSK ORNITOLOGISK FORENING – DOF

### DOF er landsforeningen for fuglebeskyttelse og fugleinteresserede

DOF er den danske afdeling af BirdLife International. Vesterbrogade 138-140, 1620, København V  
Telefon (alle hverdage 11-15): 3328 3800

#### DOF's formand:

Egon Østergaard tlf: 3116 2030,  
email: egon.ostergaard@dof.dk

#### Indmeldelse i DOF:

Sker ved indbetaling på DOF's bankkonto.

**NB!** Ny konto hos Merkur: reg. nr. 8401 konto nr. 1043118. Støttebeløb til DOF's arbejde for fugle- og naturbeskyttelse, som er fradragsberettiget, kan indbetales på samme bankkonto.

#### Årlige kontingenter:

Medlemmer:	520 kr.
Ungdomsmedl. (til 30 år):	265 kr.
Ørneklub (6-12 år):	265 kr.
Husstandsmedlemskab:	695 kr.

#### Naturbutikken:

Naturbutikken i Fuglenes Hus  
tlf: 3328 3838. Åbningstider: Man.-fre. kl. 11-17,  
lør. 10-16. [www.naturbutikken.dk](http://www.naturbutikken.dk)

Bor du i udlandet,  
kontakt da venligst  
DOF for nærmere  
oplysninger om  
priser.

MORE



NL PURE  
ÉT MED  
NATUREN

SEE THE UNSEEN



SWAROVSKI  
OPTIK